

DOI: 10.26650/JGEOG2022-1093551

**COĞRAFYA DERGİSİ**  
**JOURNAL OF GEOGRAPHY**

<https://iupress.istanbul.edu.tr/en/journal/jgeography/home>


# İzmir’de Doğa Temelli Turizm Faaliyetlerine Katılan Yerli Turistlerin Motivasyonları ve Turist Profilleri Üzerine Bir İnceleme

## *Determining the Motivations and Tourist Profiles of Domestic Tourists Involved in Nature-Based Tourism Activities in Izmir*

Çağlar Kıvanç KAYMAZ<sup>1</sup> 

<sup>1</sup>Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi ve/veya Coğrafya Bölümü, Erzurum, Türkiye

ORCID: Ç.K.K. 0000-0003-2313-870X

### ÖZ

İnsanların doğal alanlara olan ilgilerinin her geçen gün artması ve turizm endüstrisi içerisinde doğa temelli turizm sektörünün hızlı bir şekilde büyümesi üzerinde bu sektörde yaşanan yeni gelişmelerin rolü oldukça fazladır. Doğa temelli turizme yönelik seyahat planları yapan doğa turistlerinin turist profilleri ve seyahat motivasyonları diğer turist özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Bu çalışmada, İzmir ilinde yaşayan ve doğa temelli turizm faaliyetleri kapsamında seyahat eden turistlerin seyahat motivasyonlarının ve turist profillerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, İzmir’de doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan yaklaşık 4000 kişi olduğu tahmin edilmekte olup, bunlardan 357 kişiye anket uygulanmıştır. Elde edilen veriler R-Project programı ve SPSS-26 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sürecinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra, Cronbach Alfa güvenilirlik analizi, Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA), ölçeğin normal dağılım göstermemesi nedeniyle parametrik olmayan testler için Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testi analizleri kullanılmıştır. Analizlerin sonucunda İzmir’de yaşayan ve doğa temelli turizm faaliyetleriyle ilgilenen turistlerin demografik değişkenleri ile ölçeğin dört alt boyutu arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

**Anahtar kelimeler:** Doğa Temelli Turizm, Turist Profili, Seyahat Motivasyonu, İzmir

### ABSTRACT

The daily increase in people’s interest in natural areas and the rapid growth of the nature-based tourism sector within the tourism industry are remarkable in terms of tourism. The demographic and travel characteristics, travel motivations, and general tourist profiles of nature tourists who make travel plans to natural areas differ according to other tourists’ characteristics. This study aims to determine the travel motivations and tourist profiles of tourists living in Izmir traveling within the scope of nature-based tourism activities. The study uses the quantitative research method and applies a nature tourism scale to 357 people participating in nature tourism activities. The obtained data have been analyzed using the program R-Project and the package program SPSS-26. The analyses used the Cronbach’s alpha reliability analysis, confirmatory factor analysis (CFA), and Mann Whitney-U and Kruskal Wallis-H tests for non-parametric tests in addition to descriptive statistics due to the scale not showing normal distribution. As a result of the analyses, demographic variables (i.e., age, gender, education, income status) and the scale’s sub-dimensions (i.e., motivation, preference of areas that come to the fore in terms of natural environment features, nature-based tourism activity preferences) were determined to have reveal significant differences between the factors that are effective in choosing the destination.

**Keywords:** Izmir, nature-based tourism, tourist profile, travel motivation

**Başvuru/Submitted:** 25.01.2022 • **Revizyon Talebi/Revision Requested:** 30.05.2022 • **Son Revizyon/Last Revision Received:** 26.08.2022 •

**Kabul/Accepted:** 28.09.2022 • **Published Online/Online Yayın:** 10.01.2023



**Sorumlu yazar/Corresponding author:** Çağlar Kıvanç KAYMAZ / ckkaymaz@atauni.edu.tr

**Atıf/Citation:** Kaymaz, Ç. K. (2022). İzmir’de doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan yerli turistlerin motivasyonları ve turist profilleri üzerine bir inceleme. *Coğrafya Dergisi*, 45, 47-67. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2022-1093551>



## EXTENDED ABSTRACT

The role of nature-based tourism in the tourism industry grows daily. A high level of environmental quality, an environmentally conscious group of nature tourists, and sensitivity in commercial nature-based tourism enterprises and other stakeholders are undoubtedly greatly needed for successful nature-based tourism. In order to plan the nature-based tourism market correctly, many issues such as tourist profiles, travel characteristics, natural area preferences, travel motivations, and nature-based tourism activities should be investigated very well and their reasons revealed. This study attempts to determine the demographic and some travel characteristics and nature tourist profiles of nature tourists living in Izmir who travel within the scope of nature-based tourism activities according to the Nature Tourism Scale. Bu ölçeğin hazırlanmasında faydalanılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Nature tourists in Izmir were specifically classified after the four basic nature tourist types used by Ziffer (1989) and Laarman and Durst (1987) to classify tourists participating in nature-based tourism events: “determined nature tourist,” “dedicated nature tourist,” “nature tourist following a certain current,” and “random nature tourist” (Lindberg, 1991, p. 3). On the other hand, the two main criteria used in the studies by Weaver (2005, 2001, p.2) and Page and Drowling (2002) to divide nature-based tourists into hard (active) nature tourists and soft (passive) nature tourists were used in the typological classification of nature tourists. The questions presented in the second and fourth sections to identify Natural Area Preferences and motivations were generated using the scale developed by Eagles (1992) to examine the travel motivations of Canadian ecotourists. In addition, the author prepared some other questions related to the scale.

In addition, the study examines the relationships certain demographic variables have with motivation (a sub-dimension of the scale), the features sought in a natural touristic destination, the preferred natural area, and the preferred nature-based tourism activity preference. The study used the quantitative research method to apply nature tourism scale to 357 people participating in nature tourism activities. When considering that the population consists of approximately 4,000 people, the study determined that selecting 286 people would provide a 95% confidence interval with a 0.05 tolerance amount according to the simple random sampling method (Çıngı, 1994). The obtained data were analyzed using the program R-Project and the package program SPSS-26. In addition to descriptive statistics, the data analyses also involved Cronbach’s alpha of reliability analysis, CFA, and the Mann Whitney-U and Kruskall Wallis-H tests as non-parametric tests due to the data from the scale not being normal distributed.

Cronbach’s alpha for the overall scale and its sub-dimensions are 0.936, 0.820, 0.841, 0.843, and 0.924, respectively. According to the findings, the  $\chi^2 / df = 3.116$ , which is within acceptable limits due to being between 2 and 5, and the AGFI is greater than 0.875. In addition, RMSEA was calculated between 0.08 and 0.10, which is also within the limits of moderate agreement. When examining the other fit indices, the values for *GFI*, *AGFI*, and *TLI* are all quite close to 0.9. Meanwhile, the CFA statistics show that all sub-items from the Nature Tourism Scale to be statistically significant ( $p < 0.05$ ). According to the graphical structure obtained as a result of the CFA, the standardized load values for all items are seen to be greater than 0.38. Meanwhile, a  $p > 0.05$  on the Nature Tourism Scale, is understood to not show normal distribution. Therefore, the Mann-Whitney-U test and Kruskall Wallis-H test were applied in the analyses.

This study has attempted to determine the tourist profiles and travel motivations of nature tourists living in İzmir within the scope of nature-based tourism, and its most important result is that interest in nature gains more importance in line with tourists’ ages, regardless of gender. In particular, the participation rate for the 25-year-old and younger group in nature-based tourism activities was seen to be lower. Due to a significant part of the tourists being in the middle-income level, tourism expenditures were seen to be 2,000 TL and below. Some activities required extra expenditures, which was effective in making these activities less preferred. Meanwhile, the education and cultural levels of nature tourists are understood to be quite high, with these tourists being conscientious nature tourists. Based on the scale’s results, nature tourists in Izmir were determined to generally make travel plans with their friends and families freely without engaging in certain patterns rather than purchase the package tour services tour companies offer. Therefore, more than half the nature tourists use private vehicles for their travels. However, the fact that tents came to the fore with regard to nature tourists’ accommodation preferences is the most important indicator that these tourists want to spend more time in nature. In addition, nature tourists were determined to stay an average of three days, based on the type of activity in the natural destinations being visited. Among the travel characteristics, while a significant number of the nature tourists in İzmir see themselves as soft nature tourists, more than half of them see themselves as close to the nature tourist class who are passionate and devoted toward nature. However, some nature tourists

prefer nature-based tourism activities that are challenging and adrenaline heavy, especially mountaineering. Therefore, these nature tourists see themselves as serious nature tourists.

According to the analyses made on the demographic variables and the sub-dimensions of the scale, significant differences were determined to exist for age with nature-based tourism activity preferences and the features sought in a natural touristic destination, for marital status and nature-based tourism activity, for gender and the characteristics sought in a natural touristic destination, and for the nature tourist's income level with natural site preferences and motivation ( $p < 0.05$ ).

Developing and ensuring the sustainability of nature-based tourism, especially in an area, are constantly criticized due to the negative effects of tourism. Therefore, if nature-based tourism is to be developed in natural areas, tourism types need to be developed that are compatible and complementary with that society's resource values. Thus, protecting fragile nature systems and their surrounding society become possible in parallel with the development of sustainable tourism. In this context, tourism investments in areas that are the scene of nature-based tourism and the development of tourism activities and their diversity have great importance in investigating the relations enterprises in the tourism sector have with nature tourism marketing strategies and the attitudes of the local society, in addition to examining the preferences, profile characteristics, attitudes, behaviors, and motivations that push or attract these tourists to travel to natural areas. In this way, nature-based tourism in natural areas will have the opportunity to develop in harmony with the environment and society.

## 1. GİRİŞ

Doğa temelli turizm, hem yerel hem de küresel ölçekte büyük ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçları olan devasa bir uluslararası endüstridir (Buckley, 2003, s.1). Eagles (2003, s.25), küresel olarak doğa temelli turizm pazarını ve daha spesifik olarak, bu turizmin parklarda ve korunan alanlarda ne derece önemli olduğu konusunda yapmış olduğu çalışmada arz yönünden doğaya dayalı turizmin; (1) uygun düzeyde çevresel kalite ve (2) uygun düzeyde tüketici hizmetlerinin varlığına bağlı olduğunu belirtmiştir. Bunlar arasında doğa temelli turizm, doğrudan doğal kaynaklara ve kültürel mirasa bağlı olarak gelişim göstermektedir. Bunun için, doğaya dayalı bir turizm ürünü kabul edilen parametreler dâhilinde; geliştirilen niş pazarlara ve girişimci bireylere, fiziksel olarak erişilebilen, sınırlı alt yapıya sahip ve el değmemiş bir manzaraya ihtiyaç duyar (Johnston ve Payne, 2005, s.21). Bu gibi yerler korunan alanları, adaları, kıyı ve deniz alanlarını, dağları, akarsu ve gölleri, ormanları, mağaraları ve yaban hayatı gibi biyoçeşitlilik açısından önemli doğal turistik çekicilikleri kapsamaktadır. Buna göre doğa temelli turizminin genellikle odaklandığı alanlar ve dünya genelinde biyolojik açıdan değerli yerler çarpıcı bir biçimde en çok tercih edilen alanlar olmuşlardır (Bushell, 2003, s.197). Bu durum hiç kuşkusuz insanların doğayı ve doğal çevreyi deneyimleme ihtiyacının artmasından kaynaklanmaktadır (Saarinen, 2005, s.38). Bu yüzden doğa temelli turizm, “kendini keşfetme”, “canlılık”, “huzur” ve “sağlık” duygularını tatmin etmeye yönelik tatil arayanlar tarafından özellikle de doğaya dayalı veya dağ macerası deneyimi isteyenler tarafından çok talep görmektedir (Russell, Thomas ve Fredline, 2005, s.87). Bunun yanında tanımı gereği bu turizm türü çok küçük ölçekli olma eğilimindedir. Genellikle mevsimsel ve kitlesel zevk turizmi ile karakterize edildiğinde çok sayıda turisti çekemeyen niteliklere sahip olması nedeniyle bu özellikler doğa temelli turizm için ayırt edici özellikler olarak kabul edilir (Hall ve Boyd, 2005, s. 10).

Doğa temelli turizmin yılda %10-12 büyüme oranıyla çok hızlı büyüyen bir pazar olduğuna dikkat çekilmiştir (The International Ecotourism Society, 2006). Hatta doğa temelli turizm için yapılan pazar araştırmasında bu turizm türünün pazar büyüklüğünün 2019’da 181,1 milyar dolar değerinde olduğu ve 2021’den 2027’ye kadar %14,3’lük bir büyüme kaydederek 2027 yılında 333,8 milyar dolara ulaşması beklenmektedir (Lock, 2021). Yakın dönemlere ait veriler incelendiğinde ise Asya-Pasifik ve Afrika’daki ülkeler başta olmak üzere dünya genelinde korunan alanlar, yılda yaklaşık 8 milyar doğa temelli turizm ziyaretçisi olarak, ülke içi doğrudan harcamalarda yılda

600 milyar ABD Doları ve tüketici fazlası için yılda 250 milyar ABD Doları gelir elde etmiştir (Balmford vd., 2015). Ayrıca, Dünya Seyahat ve Turizm Konseyi’ne (WTTC) göre vahşi yaşam turizmi, doğrudan ülke içi harcamaların %4,2’sine ve küresel olarak istihdamın %6,8’ine katkıda bulunmuştur (WTTC, 2019). Bunun sonucunda doğa temelli turizm, yoksul ülkelerin çoğu zaman açık bir karşılaştırmalı üstünlük geliştirebilecekleri birkaç ihracat veya hizmet sektöründen biri olarak görülmektedir (MacGregor ve Roe, 2008, s.105).

Türkiye sahip olduğu dağları ile jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri, ormanları, kıyıları, akarsuları, gölleri, faunası ve florası gibi doğal kaynak değerleri ile doğa temelli turizm için önemli bir potansiyel taşımaktadır. Bu yüzden gerek yurt içi gerekse yurtdışı turizm hareketliliğinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de iç turizm hareketliliğinde doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan yerli turistlerle ilgili istatistiklere ve mevcut doğa turisti sayılarına ulaşmak mümkün değildir. Nitekim doğal temelli turizm faaliyetlerine sahne olan korunan alanlarda ya da korunan alan statüsünde olmayan pek çok destinasyonda ziyaretçi sayıları kayıt altına alınmamaktadır. Öyle ki, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2019) verilerine göre, 1632 korunan alandan sadece 262’sinde ziyaretçi istatistikleri tutulmakta olup, bu alanları ziyaret eden kişi sayısının toplam 50 milyon kişi olduğu belirtilmiştir. Ülke genelinde doğal çekicilikleri nedeniyle ziyaret edilen diğer birçok alan da düşünülürse iç turizm hareketliliğinde doğa temelli turizmin önemli bir paya sahip olduğu anlaşılır.

Küresel dünyada yaşanan önemli gelişmeler bütün sektörleri olumsuz yönden etkilemektedir. Nitekim 2019 yılında ortaya çıkan COVID-19 salgını bütün ülkeleri etkisi altına alarak birçok insanın ölümüne sebep olmuştur. Ayrıca pandeminin en önemli etkileri küresel ekonomide ve özellikle de turizm sektöründe yaşanmıştır. Gerek seyahat kısıtlamaları gerekse diğer problemlerden dolayı turizm endüstrisinde uluslararası turist varışları 2019’da yaklaşık 1,5 milyardan 2020’de %74’lük bir düşüşle 380 milyona gerilemiştir. Bu durum 2009 küresel krizinin yaklaşık 11 katı olan uluslararası turizm harcamalarında tahmini 1,3 trilyon Amerikan Doları kayıp yaşandığını göstermektedir. Bu yüzden kriz, turizm sektörünün her alanında çoğu küçük ve orta ölçekli işletmelerde olmak üzere yaklaşık 100 ila 120 milyon doğrudan turizm çalışanının işini riske atmıştır (UNWTO, 2021). Hiç kuşkusuz bu durum ulusal veya uluslararası alanda doğa temelli turizmin de gerilemesine yol açmıştır.

Birey bir stres kaynağı ile karşılaştığında, sempatik sinir sisteminin etkin hale gelmesi nedeniyle beden savaş ya da kaç

tepkisi gösterir. Savaş ya da kaç tepkisi sırasında bedende oluşan fiziksel ve kimyasal değişimler sonucunda kişi, stres kaynağı ile yüzleşmeye ya da kaçmaya hazır hale gelir (Güçlü, 2001, s. 94). Bu kapsamda doğa turistleriyle yapılan görüşmelerden edinilen bilgilere göre, şehirlerin yoğun ve sıkıcı atmosferinden kaçmak isteyen insanlar stresten uzak, rahat ve mutlu hissedebilecekleri doğal ortamlara ve doğayla iç içe yapılan etkinliklere katılmaya daha fazla zaman ayırmıştır. Çünkü bireyler “günlük rutinden kaçma”, “stresten kaçma”, “şehir hayatından kaçma” ve “trafikten veya gürültü kirliliğinden kaçma” ve “sakinlik ve rahatlık” arzusu gibi birçok nedenden dolayı seyahate yönelebilmektedir (Oh vd., 2016). Bazen insanlar yaşadıkları şehirlerde ve yakın çevrelerinde gününbirlik bir rekreasyonel faaliyet şeklinde bu etkinliklere katılırken, bazen de daha uzun süreli turizm seyahatleri şeklinde bu etkinlikleri gerçekleştirmektedirler. Hiç kuşkusuz bunun sonucunda doğa temelli turizm ve etkinlik türlerine yönelim her geçen gün artmıştır. Ayrıca insanların turizm bağlamında doğa temelli turizm seyahatlerine katılma istekleri üzerinde birçok faktör etkili olmaktadır. Özellikle de demografik özellikleri, turist profilleri, motivasyonları ve doğal çevre özellikleri bunlardan sadece bazılarıdır. Bu çalışmada ise İzmir’de yaşayan ve doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan turistlerin seyahat motivasyonları ve turist profilleri gibi belirli özelliklerinin belirlenmesi ve bunların çeşitli istatistiksel yöntemlerle analiz edilmesi amaçlanmıştır.

## 2. DOĞA TEMELLİ TURİZM ve DOĞA TEMELLİ SEYAHAT MOTİVASYONU

En önemli ihracat endüstrisinin turizm olduğu birçok ülkede, doğaya dayalı turizm önemli bir bileşendir (Eagles, 2003, s.25). Bu turizm türü doğa turizmi, doğal alan turizmi ve doğa temelli turizm terimleri şeklinde olmak üzere literatürde yaygın bir şekilde birbiri yerine kullanılmaktadır (Newsome, Moore ve Dowling, 2013). Bu doğrultuda doğa temelli turizm, “nispeten bozulmamış doğal ortamlara veya doğal özelliklere dayanan tüm turizm türleri” olarak tanımlanmıştır (Buckley, 2009, s.5). WTO (2001) ise doğa turizmini; “temel motivasyonun doğanın gözlemlenmesi ve takdir edilmesi olduğu bir turizm şekli” olarak ele almıştır. Buradan da anlaşılacağı üzere doğa temelli turizmin odak noktası genellikle yer şekilleri gibi çevrenin abiyotik (canlı olmayan) kısmının yanı sıra biyotik (canlı) bileşeninin incelenmesi ve gözlenmesidir (Weaver, 2008). Ayrıca bu turizm türü çok farklı faaliyetleri içermekte olup, tüketim amaçlı kullanımlar (eğlence amaçlı avcılık ve balıkçılık gibi); açık hava rekreasyonu ve macera; manzara, jeoloji, flora ve faunanın pasif keyfi; ve koruma ve araştırma amaçlı tüketim dışı faaliyetlerden

oluşur (Coghlan ve Buckley, 2012). Bu yüzden de Orams (1995, s.81), yapılan turizm çeşidinin doğaya dayalı turizm olarak adlandırılabilmesi için seyahatlerin el değmemiş doğal alanlara yönelik yapılması, çevrenin zarara uğramamış ve değerini yitirmemiş olması, doğal alanların sürdürülebilir korunmasına ve yönetimine doğrudan katkı sağlaması ve doğal alanların korunmasında yeterli ve uygun yönetim biçiminin benimsenmesine ve uygulanmasına ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Birçok dünya ülkesi, doğa temelli turizm noktasında ulusal programlar geliştirmişler ve yatırımlar yapmışlardır. Bunların başında, Yunanistan, İtalya, İzlanda, İspanya, İsveç, Norveç, Hollanda, Polonya, Kosta Rika, Guatemala, Malezya, Singapur, Estonya, Litvanya ve Brezilya gibi ülkeler gelmektedir. Özellikle birçok Uzakdoğu ve Güney Amerika ülkesi artan bir hızla bu turizm şekline yatırım yapmaktadır (Ateş, Er & Uzer, 2011, s. 110). Nitekim Kosta Rika ve Belize ekoturizm konusunda büyük gelişme göstermiştir. Tanzania’daki Kilimanjaro Dağı, Ekvator’daki Galapagos Adaları, Uganda’daki goril habitatının bulunduğu dağ ekoturizm varış yerleri oldukça ilgi gören destinasyonlar olmuştur (Banerjee, 2007, s. 57). Diğer taraftan doğa temelli turizm açısından önemli bölgeler arasında Asya-Pasifik kıyıları, Kızıldeniz gibi sualtı biyolojik çeşitliliğinin zengin olduğu bölgeler, Orta ve Latin Amerika, Karayipler ve Pasifik Adaları, Endonezya, Yeni Zelanda, Güney Doğu Asya, Güney Doğu Afrika, Antartika ve özellikle Nepal, Kenya, Belize, Kosta Rika, Ekvator, Tanzania, Tayland ve Avustralya yoğun olarak bu turizm faaliyetlerine sahne olmaktadır. Bunun yanı sıra doğa temelli turizmden yalnızca az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler değil; ABD, Fransa ve Kanada gibi gelişmiş ülkeler de pay almaktadır (Nepal, 2000, s. 661; Demir & Çevirgen, 2006, s. 131-133; Dizdareviç, 2010, s. 33; Diamantis, 1999, s. 101; Sindiga, 1999, s. 115; Weaver, 1998, s. 73-75; Güngör Özkök & Çoban, 2009, s. 594; Kwan, Eagles & Gebhardt, 2010, s. 4; Tırıl, 2006, s. 46). Ayrıca ülke özelinde doğa temelli turizm açısından Brezilya’da Pantanal sulak alanları ve Amazon yağmur ormanları, Nepal’de Himalaya Dağları, Güney Afrika’da Kruger Ulusal Parkı, Yeni Zelanda’da Waitomo Caves, Mount Cook Ulusal Parkı, Westland Ulusal Parkı, Fiordland gibi korunan alanlar örnek olarak gösterilebilir (Higham & Carr, 2003, s. 236; Boniface & Cooper, 2005, s. 400-401; Özgüç 1998; Polat, 2006, s. 45).

Ülkemizde ise Türkiye Turizm Stratejisi 2023’e göre 2. Eylem planında doğa temelli turizm kapsamında 4 ekoturizm bölgesi belirlenmiştir. Bunlar; Batı ve Orta Karadeniz Eko-Turizm Bölgesi, Antalya Eko-Turizm Bölgesi, Antalya Doğusu ve Mersin Eko-Turizm Bölgesi, GAP Eko-Turizm Bölgesi

ekoturizm bölgeleri dışında Göller Bölgesi Eko-Turizm Gelişim Bölgesi ve İğneada Kıyıköy Eko-Turizm Kenti ile Datça Eko-Turizm Kenti'dir (TTS 2023, 2007, s. 74-81). Türkiye, gerek dağları, ormanları, yaylaları, kıyıları, gölleri, akarsuları gibi doğal varlıkları; gerek flora ve faunası ve gerekse mağaraları ve kanyonları gibi ilginç jeolojik ve jeomorfolojik oluşumları açısından diğer ülkelerle kıyaslanamayacak düzeyde bir zenginliğe sahiptir ve bu zenginlikler ülkemizi doğa temelli turizm açısından oldukça önemli bir ülke konumuna taşımıştır (Yıldırım, 2012, s. 70-71).

Doğa temelli turizminin gerçek biçimlerini tartışırken ya da potansiyel doğal alan turistlerini belirlemeye çalışırken insanların değer, tutum ve davranışlarının göz önünde bulundurulması esastır (Newsome, Moore & Dowling, 2013, s.12). Buna göre Boyd & Hall (2005, s.274) doğa turistini çoğu durumda, kendilerini özel ilgiye sahip gezginler olarak sınıflandıran ziyaretçilerin dışında, turistlerin kendilerini doğa temelli bir turist, ekoturist ya da bir vahşi yaşam turisti olarak nitelendiren katı bir sınıflandırma içinde görmediklerini ve birçok durumda turizm deneyimi, doğa, ekoloji, kültürel, macera ve tatil yeri ile ilgili olabilen birçok alt deneyimden oluştuğunu belirtmiştir. Wilson, Sageven-Alli & Calatayud (2014, s.7) tarafından yapılan ayrıma göre "talep çerçevesinde, bir ziyaretçi bir şelaleye yürüyüş yapmak amacıyla bir yağmur ormanını ziyaret edebilirken, başka bir ziyaretçi yerli bir kuş türünü incelemek, bunun için yerel bir tur rehberi kullanmak ve doğa için bir ağaçlandırma faaliyetine katılma noktasında aynı yağmur ormanını ziyaret edebilir". En katı ifadeyle, ilk ziyaretçi bir ekoturist olarak değil, bir doğa turisti olarak sınıflandırılırken, ikinci ziyaretçi, motivasyonlarına göre, bir ekoturizm ürünü tükettiği için ekoturist olarak sınıflandırılabilir. Diğer taraftan doğa temelli turizm etkinliklerine katılan turistler doğaya duymuş oldukları ilgi neticesinde çevre dostu tutum sergilemektedirler. Hiç kuşkusuz bu durum doğaya karşı tutum ile doğaya dayalı turizm etkinliklerine katılma güdülerinde doğrudan bir ilişki olduğunu göstermektedir (Luo & Deng, 2007). Bu yüzden doğal alanlara doğa turizmi kapsamında seyahat eden turistler, doğaya karşı sorumluluk bilinci ile hareket etme ve doğayı koruma davranışı sergilemektedirler (Nowaczek, 2009).

Seyahatlerin kimler tarafından, ne zaman, nerede ve nasıl yapıldığı turistin sosyal ve ekonomik özellikleriyle tanımlanabilmesine karşın neden seyahat ettiğini anlamak veya bilmek oldukça güçtür (Crompton, 1979). Bu yüzden seyahat motivasyonunun, seyahat ihtiyaçlarının ve turist davranışlarının anlaşılması da oldukça önemlidir (Çetinsöz & Artuğer, 2014).

Aynı zamanda doğa temelli turizmin gerçek biçimleri tartışılırken ya da potansiyel doğal alan turistleri belirlemeye çalışılırken turistlerin tutumlarına, davranışlarına, seyahat motivasyonlarına ve değerlerine göre hangi hizmetleri tercih ettikleri (Newsome, Moore & Dowling, 2013, s.12) dikkatle incelenmelidir.

Seyahat etme arzusu ve motivasyonu olmaksızın turizm sistemi veya turizm endüstrisinin var olması mümkün değildir (Holden, 2005, s.63). Bu doğrultuda seyahat motivasyonu ile ilgili birçok teori veya model ortaya atılmıştır. Bunlardan bazıları literatürde oldukça geniş yer tutmaktadır. Nitekim Maslow (1943)'un ihtiyaçlar hiyerarşisi; Pearce ve Caltabiano (1983)'nun seyahat kariyer basamağı; Dann (1977)'in uzaklaşma ve kendini gerçekleştirme teorisi, Crompton (1979)'un iten ve çeken faktörler teorisi ve Iso-Ahola (1982) ile Ross & Iso-Ahola (1991)'in kaçış ve arayış ikilemi bunlardan bazılarıdır.

İnsanları doğa temelli turizme katılmaya teşvik eden nedenler olarak güdüler (Özgüç, 2011) ve motivasyonlar birbirinden farklı kavramlardır. Burada motivasyon, turistlerin karar verme davranışını anlamının anahtarlarından birisi olmasının yanında (Dunne, 2009, s.74), bir yön ve bir hedef ima eder. Oysa yalnızca motivasyonlar güdüler ve durumlar arasındaki etkileşime atıfta bulunur. Bu yüzden hissedilen ihtiyaçlar veya güdüler her iki durumda da bir turistin değer sistemiyle birleştiğinde motivasyona dönüşür (Gnoth, 1997). Bu yüzden motive ve motivasyonlar içten gelen güçler, dışsal amaçlar ve kişisel karakterlere bağlı dürtülerden ileri gelmektedir ve insanların ihtiyaçları ve tutumları hakkında birtakım çıkarımları ortaya koymaktadır (Zhang, 2006, s.23-24). Buna göre doğa turistlerini doğa temelli turizme iten veya çeken motivasyonlar olarak kaçış, heyecan/macera arayışı, sosyalleşme, kişisel gelişim, fiziksel olarak kendini kanıtlama, rahatlama, bağımsızlık, kültürel sermayeyi artırma, benlik kimliği geliştirme, bütçe fırsatları, geçiş dönemleri ve deneyim kazanmayla ilişkilendirebiliriz (Godfrey, 2011). Öyle ki, Ingram & Durst (1989: 11), doğaya yönelik turizm faaliyetlerinin macera ile iç içe olmayı sevenler tarafından daha çok tercih edildiğini belirtmişlerdir. Genel olarak bu ve benzeri diğer motivasyon çeşitlerine göre seyahat eden doğa turistlerini tipolojik açıdan Cohen (1972) ve Smith (1989) tarafından yapılan ayrıma göre kaşif, araştırmacı, gezgin ve sıradışı turist tipleri içerisine dahil edebiliriz (Özgüç, 2011). Nitekim doğa turistleri seyahatleri boyunca bağımsız hareket eden, küçük gruplardan oluşan, yerel hizmetleri kullanan (konaklama, çadır kamp, yeme-içme, rehber vb.), bazen organize bazen de organize olmayan bir biçimde seyahatlerini kendi planlayan, risk almayı seven, dinlenme, keşif, macera, eğitim ve eğlence gibi faaliyetler için alışılmadık popüler olmayan doğal yerleri ziyaret eden,

zaman sınırı olmayan, sabit bir seyahat güzergâhına bağlı kalmayan, ev sahibi toplumla teması önemseyen kişilerdir (Smith, 1989).

Yapılan çalışmalarda motivasyon konusunda ortaya çıkan unsurlar genellikle benzerlik göstermektedir. Nitekim Crompton (1979), itici faktörler olarak kaçış, bireyin iç dünyasının keşfi, rahatlama, prestij ve sosyal etkileşim; Hançin & Lam (1999), bilgi, prestij, insan ilişkilerinin gelişimi, rahatlama ve yenilik; Mutanga, Vengesayi, Chikuta, Muboko & Gandiwavd, (2017) rekreasyonel faaliyet ve bilgi arama, doğal yaşamı anlama ve doğaya yakın olma gibi motivasyonları belirlemişlerdir. Eagles (1992), doğa hakkında bilgi edinme, fiziksel açıdan aktif olma ve ortak ilgiye sahip olan kişilerle tanışmak gibi içsel güdülerin doğa temelli turizm etkinliklerine katılan turistlerde görülen motivasyonlar olduğunu belirtmiştir. Diğer taraftan Wight (2001) tarafından yapılan çalışmada ekoturistlerin seyahate çıkma nedenleri destinasyonun çeşitli özelliklerinden ziyade içsel motivasyonlarla ilişkili olduğu dile getirmiştir. Pearce, Morrison & Rutledge (1998), turist güdülerine yönelik yapmış oldukları çalışmada turistlerin doğayı deneyimlemek, dinlenmek ve rahatlamak, özel olarak ilgi duydukları alanlara yönelmek ve yeteneklerine göre doğa sporları gibi etkinliklere katılmak için doğa temelli seyahatlere katıldıklarını tespit etmişlerdir. Holden & Sparrowhawk (2002) ise, Nepal’de doğa yürüyüşü faaliyetlerine katılan turistlerin güdülerinde doğaya daha fazla yakın olmak ve doğanın tadını çıkarmak, gündelik yaşantılarından uzaklaşmak, insanları etkilemek, hayat dolu hissetmek, risk almak, sınırları zorlamak, fiziksel olarak rahatlamak, sağlıklı olmak, doğayı kontrol etme gibi motivasyonların olduğunu tespit etmişlerdir. Mehmetoğlu & Norman (2013), doğa temelli turizm kapsamında turistler ile katıldıkları doğa aktiviteleri (balina safarilerine, balık avına ve doğa yürüyüşüne katılım) arasında fiziksel, yenilik ve prestij gibi motivasyonlarla güçlü bir bağ olduğunu ortaya koymuşlardır. Rääkkönen, Grénman, Rouhiainen, Honkanen & Sääksjärvi (2021) ise, Finlandiya’nın Seili Adası’nda doğa temelli bilim turizmine yönelik yaptıkları çalışmada turist motivasyonunun baskın bir şekilde öğrenme olduğu, turistler bilim ve doğa temelli bilim turizmi ürünlerine, özellikle de sadece bilimsel yorum içeren rehberli turlara değil, aynı zamanda yoğun bilimsel gezilere ilgi duyduklarını tespit etmişlerdir. Çınar & Duran (2021), Mersin’de doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Temurçin ve Tozkoparan (2020), yerli turistlerin Salda Gölü’ne yönelik algılarını/görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Yılmaz (2016), Afyonkarahisar’da yaşayan ve boş zamanlarında ekoturizm aktivitelerine katılmayı tercih eden bireylerin profillerini tespit etmişlerdir.

İzmir özelinde yapılan literatür araştırması neticesinde doğa temelli turizm ve turist profillerine yönelik çalışmaların çok sınırlı olduğu anlaşılmıştır. Buna karşın doğrudan ve dolaylı yoldan doğa temelli turizm ile ilişkili çalışmalar olduğu da tespit edilmiştir. Baykal vd., (2013) tarafından yapılan çalışmada Dikili ve Bergama’yı turizmde bütünleştirme bağlamında yapmış oldukları projede yerel halk ve turizm aktörlerinin görüşleri anketlerle ölçülmüştür. Canbaba vd. (2011), Narlıdere’de ekoturizm, sağlık turizmi ve kültür turizmi kapsamında doğa kulüpleri temsilcilerine yönelik bölgenin doğa yürüyüşçüleri için çekici olan yönleri tespit etmeye çalışmışlardır. Sarıbaş (2015), Antalya ve İzmir destinasyonlarına seyahat eden turistlerin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını etkileyen çevresel, psikolojik, ekonomik ve sosyal unsurlar, diğer zamansal nedenler ve rekreasyon alanlarının durumunu incelemiştir. Zağralı & Akbaba (2015), İzmir Yarımadası’nı ziyaret eden yerli ve yabancı turistler üzerinde bir alan araştırması yapılarak, turistlerin düşünceleri ve algılamaları çerçevesinde ortaya çıkan veriler irdelenmiştir. Akgündüz & Bardakoğlu (2012), turizm amaçlı seyahate çıkan kişilerin İzmir’de otel seçimlerini etkileyen faktörleri ve kişilerin otel seçimlerinde etkili olan faktörlerde cinsiyet ve eğitim durumlarına bağlı olarak ortaya çıkan farklılıkları ölçmüşlerdir. Erdoğan (2017), turistlerde seyahat motivasyonu oluşturan gastronomik unsurların tespit edilmesi ve bu unsurlardan yola çıkarak İzmir, Yarımada turizminin gastronomik cazibe unsurlarını belirleyerek seyahat motivasyonu açısından değerlendirilmesini araştırmıştır. Baykal & Ataberk (2020), Foça’nın Kozbeyli köyünün kırsal turizm potansiyelini ortaya koymak, köy halkının bu turizm türü hakkındaki görüşlerini öğrenmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Koday & Akbaş (2020), Urla ilçesindeki kırsal turizmin gelişimi ile ilgili olarak yerel halkın görüş ve düşüncelerini tespit etmek ve kırsal turizmin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel boyutlarıyla değerlendirilmesini amaçlamışlardır. Dülgeroğlu (2021) ise İzmir’in Dikili ilçesindeki bir termal turizm tesisinden hizmet alan müşterilerin termal turizme katılım motivasyonlarına ilişkin turistlerin termal turizm kapsamındaki seyahatlerinde etkisi olan itici ve çekici motivasyon faktörlerinin belirlenmesi üzerine araştırma yapmıştır. Gümüş & Özüpekçe (2009), ilköğretim öğrencilerinin turizm faaliyetlerinin nüfusun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısında yarattığı değişime yönelik görüşlerini belirlemek, okulların kırsal veya kentsel özelliği, cinsiyet durumunun bu görüşlere etkisini istatistiksel olarak analiz etmiştir. Ataberk & Baykal (2011), kıyı turizminin yapıldığı kıyıların yanı sıra Dikili’de termal turizmin ve kırsal turizm/ekoturizmin gelişmesi için gerekli doğal ve kültürel kaynaklara sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. Emekli & Baykal (2011), Bornova’nın doğal ve kültürel kaynaklarının

turistik ürüne dönüştürülmek kaydıyla ekoturizm, kırsal turizm ve kültür turizmi yoluyla nasıl değerlendirilebileceğini araştırmışlardır. Önder, Candemir & Kumral (2009), 1980-2005 yılları arasındaki zaman serisi verilerini kullanarak İzmir’de uluslararası turizm talebini etkileyen faktörleri incelenmiştir. İşçi (2021), İzmir’de doğa temelli turizme (DTT) katılma motivasyonlarının kişisel gelişim/yenilenme deneyimine ve deneyim doyumuna; kişisel gelişim/yenilenme deneyiminin de deneyim doyumuna etkisini belirlemeye çalışmıştır. Sağlam & Kömürcü (2021), İzmir’de bisiklet etkinliklerine katılan bireylerin motivasyonlarının belirlenmesi, sürekli ilgilenim düzeylerinin ölçülmesi ve bu iki kavram arasındaki ilişkiyi irdelemişlerdir.

### 3. AMAÇ VE YÖNTEM

Turistlerin tatil anlayışlarında meydana gelen değişim kişilerin seyahat motivasyonları ve turist profilleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, bu makalenin amacı İzmir’de yaşayan ve seyahatlerini genellikle doğal alanlara yönelik planlayan doğa turistlerinin turist profillerinin ve seyahat motivasyonlarının belirlenmesidir. Bu kapsamda doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan turistlerin profillerini ve seyahat motivasyonlarını belirlemek için turistlerin demografik özellikleri, konaklama yeri tercihleri, ulaşım aracı tercihleri, doğa turizmi için kaç günlük bir seyahat planlaması yaptıkları, seyahat planlarını kimlerle yaptıkları, hangi doğa turizmi faaliyetlerini gerçekleştirdikleri, gidilen doğal alanlarda hangi turizm hizmetlerini aradıkları, kendilerini hangi doğa turisti tipine ve doğa turisti sınıfına yakın gördükleri, doğa seyahatlerine çıkmalarında etkili olan motivasyonların neler olduğu ve gidilen doğal alanların hangi fiziksel özellikleri ve çekicilikleri turist tercihleri üzerinde ne derece etkili olduğu araştırılmıştır.

Çalışmada belirlenen amaca ulaşmak için özellikle bazı bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışmanın başlıca hipotezleri şunlardır:

**(H0)** Demografik ve diğer bazı değişkenler (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir durumu, turist sınıfı) ile motivasyon (M), doğal turistik destinasyonlarda aranan özellikler (DTDAÖ), doğal alan tercihleri (DAT) ve doğa temelli turizm etkinlikleri tercihleri (DTET) arasında anlamlı bir fark yoktur.

**(H1)** Demografik ve diğer bazı değişkenler (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir durumu, turist sınıfı) ile motivasyon (M), doğal turistik destinasyonlarda aranan özellikler (DTDAÖ),

doğal alan tercihleri (DAT) ve doğa temelli turizm etkinlikleri tercihleri (DTET) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Çalışmanın evrenini İzmir’de yaşayan, doğa sporları yapan ve turizm seyahatlerini doğa turizmi odaklı gerçekleştiren doğa turistleri oluşturmaktadır. İzmir’in çalışma sahası olarak tercih edilmesinde Türkiye’de en fazla doğa, trekking ve dağcılık kulüplerinin bu ilde bulunması en önemli etken olmuştur. Bunların dışında İzmir ve çevresinin doğal ve kültürel turizm çekicilikleri bakımından önemli bir potansiyele sahip olması, ulaşım açısından doğa temelli turizm faaliyetlerine sahne olan alanlara yakın olması, ulaşım ve turizm alt ve üstyapı olanaklarının gelişmiş olması, doğa temelli turizme ilgi duyan kişi sayısının fazla olması İzmir ilininin araştırma sahası olarak tercih edilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Diğer taraftan doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan turistlerin seyahat motivasyonları ve turist profillerinin incelenmesine yönelik çalışma yapılmamış olması bu konunun araştırılmasında etili olmuştur.

İzmir’de seyahatlerini doğa temelli turizm faaliyetleri kapsamında gerçekleştiren kişilerin kaç kişi olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Buna karşın ilde Türkiye Dağcılık Federasyonu’na bağlı 43 doğa sporu, dağcılık ve trekking kulübü bulunmakta olup, aktif olarak doğa sporları yapan ve tatillerini doğa temelli turizm faaliyetleri kapsamında gerçekleştiren yaklaşık 4000 kişi olduğu tahmin edilmektedir. Bu yüzden örneklem olarak 351 kişiye anket uygulanması planlanmış (Sekaran, 1992, s.253) olup, 357 kişiye anket uygulanmıştır. 4000 kişiden %95 güvenle ve 0,05 hoşgörü miktarı ile 286 kişinin seçilmesi gerektiği basit rasgele örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir (Çıngı, 1994).

Anketlerin yapılmasına başlanmadan önce Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul Başkanlığı’ndan 26.01.2022 tarih ve E.88656144-000-2200027518 sayılı yazı ile etik kurul onay belgesi izni alınmıştır. Pandeminin yüz yüze görüşmeleri sınırlandırması nedeniyle daha ekonomik, daha kısa zamanda yapılabilirliği ve büyük kitlelere kolay ulaşılabilirliği gibi avantajlarından dolayı veri toplama aracı olarak çevrimiçi anket yöntemi kullanılmıştır. Google forma yüklenen anket soruları linki doğrudan 43 doğa ve dağcılık kulübünün üyeleriyle paylaşılmıştır. Ayrıca herhangi bir kulübe üye olmayan ve bireysel olarak doğa turizmi etkinliklerine katılan ve sosyal medya grupları üzerinden tespit edilen kişilere de ankete katılmaları için davet gönderilmiştir. Bu doğrultuda 30.01.2022 tarihinde anket uygulamasına başlanmış olup, 18.03.2022



tarihinde 357 kişiye anket uygulaması gerçekleştirilerek veri toplama işlemi tamamlanmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında yapılandırılmış anket soruları kullanılmıştır. Bu anket sorularında beşli likert ölçek (1= Hiç; 5= Çok fazla) tercih edilmiştir. Ayrıca anket formunda analiz edilmek istenen konulara yönelik olarak oluşturulan sorular altı bölümde toplanmıştır. Birinci bölüm, turistlerin demografik (yaş, eğitim, medeni durum, gelir durumu gibi) ve turizm ile ilişkili diğer bazı seyahat karakteristiklerinin (konaklama yeri, konaklama süresi, ulaşım aracı tercihleri, seyahat harcamaları doğa turisti tipi ve sınıfı gibi) belirlenmesine yönelik hazırlanmış (12 madde) sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin ikinci bölümü, doğa temelli turizm etkinliklerine katılan turistlerin seyahat motivasyonlarını (6 madde), üçüncü bölümü doğal turistik destinasyonların tercih edilmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesini (4 madde), dördüncü bölümü doğal ortamlara yönelik motivasyonlar üzerinde etkili olan doğal ortamların tercih edilme durumlarının (10 madde) ve beşinci bölümü ise doğa turistlerinin doğa turizmi aktivitelerini tercih etme sıklıklarının (23 madde) belirlemeye yönelik hazırlanmış sorular oluşturmaktadır. Bu ölçeğin hazırlanmasında faydalanılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Özellikle de Ziffer (1989) ile Laarman ve Durst (1987)'in doğa temelli turizm etkinliklerine katılan turistleri sınıflandırmak için kullanmış oldukları “kararlı doğa turisti”, “kendini doğaya adanmış doğa turisti”, “belirli bir akımı takip eden doğa turisti” ve “tesadüfi doğa turisti” olmak üzere dört temel doğa turisti tipine göre İzmir’de yaşayan doğa turistleri sınıflandırılmaya çalışılmıştır (Lindberg, 1991, s.3). Diğer taraftan doğa turistlerinin tipolojik olarak sınıflandırılmasında ise Weaver (2005, 2001, s.2) ve Page ve Drowling (2002) tarafından yapılan çalışmalarda kullanılan ve doğa temelli turizm kapsamında seyahat eden turistlerin sınıflandırıldığı iki temel ölçüt (hard/sert doğa turisti (aktif/derin) ve soft/yumuşak doğa turisti (pasif/yüzeysel)) kullanılmıştır. İkinci ve dördüncü bölümlerde yer alan doğal alan tercihleri (DAT) ve motivasyonların (M) belirlenmesi için hazırlanan sorular ise Eagles (1992) tarafından Kanadalı ekoturistlerin seyahat motivasyonlarını ölçmek için geliştirmiş olduğu ölçekten faydalanılarak oluşturulmuştur.

Verilerin analiz aşamasında ilk olarak tanımlayıcı verilerin analiz edilmesinden sonra cinsiyet, turist tipi, turist profili, seyahat motivasyonu, ve diğer değişkenlerin birbirleriyle aralarında olan farklılıkların belirlenmesi bağlamında farklı analiz yöntemleri uygulanmıştır. Araştırmada hata payı %5 olarak belirlenmiştir. DFA bulgularının tamamı R-Project programı (R Core Team, 2020) ve lavaan (Rossee, 2012) paketi kullanılarak

elde edilmiştir. Diğer analiz bulguları ise IBM SPSS 26 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda çalışmada ilk adım olarak ölçeğin Cronbach Alfa güvenilirlik analizi yapılmıştır. İkinci adımda Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. DFA'nın tahmin aşamasında veriler likert tipli olduğundan Köşegen Ağırlıklı En Küçük Kareler (DWLS) tekniği tercih edilmiştir. Daha sonra ise demografik değişkenlerle 4 faktörün (motivasyon (M), doğal alan tercihi (DAT), doğa temelli turizm etkinliği tercihi (DTET) ve doğal turistik destinasyonda aranan özellikler (DTDAÖ)) ortalama bakımından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bunun için öncelikle bağımsız değişkenler ile bağımlı değişkenler arasında normallik analizi yapılmıştır. Buna göre bazı gruplarla bağımlı değişkenler arasında normal dağılım olmadığı tespit edilmiştir ( $p < 0,05$ ). Bu doğrultuda verilerin normal dağılım göstermediği kararına varılmıştır. Bundan dolayı sonraki adımlarda gerçekleştirilecek analizlerde parametrik olmayan analiz yöntemlerinden Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testi analizleri kullanılmıştır.

Bu araştırmanın varsayımları iki ana başlıkta toplanmaktadır. Birincisi anketi cevaplayan doğa turistlerinin soruları doğru algıladıkları, anketi cevaplarırken sıkılmadıkları ve dürüst davrandıkları varsayılmıştır. İkincisi ise ulaşılan örneklemin İzmir’de yaşayan ve doğa temelli turizme katılan doğa tutkunlarının evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

Çalışmanın en temel sınırlılıkları ise pandemi nedeni ile yüz yüze görüşmelerin ve sahada birebir anket uygulamasının yapılamamasıdır. Diğer taraftan anketlerin link olarak turistlere gönderilmesi nedeniyle bu linklerin virüs olarak algılanması katılımı sınırlandırmıştır. Ayrıca genel bir yargı ile ankete katılma isteğinin düşük olması ve sorulara özveri ile cevap verilmemesi diğer sınırlandırıcı faktörlerdir.

## 4. BULGULAR

### 4.1. Doğa Temelli Turizm Faaliyetlerine Katılan Turistlerin Profillerine ve Seyahat Karakteristiklerine İlişkin Değerlendirmeler

Turistlerin demografik özelliklerine yönelik frekans analizi sonuçları **Tablo 1**'de gösterilmektedir. Frekans analizi bulguları incelendiğinde, ankete katılanların %44.8'i kadın, %55.2'si erkektir. Bu turistlerin %59.4'ü evli ve %40.6'sı bekârdır. Ayrıca ankete katılanların %7.3'ü 25 yaş ve altı, %12.9'u 36-30 yaş, %21.3'ü 31-40 yaş, %22.7'si 41-50 yaş, %35.7'si 51 ve üstü yaşındadır. Eğitim durumlarına göre turistlerin %4.9'u ilköğretim, %23.8'i lise, %57.7'si üniversite ve %13.6'sı

**Tablo 1.** Turistlerin Demografik Özellikleri ve Bazı Seyahat Karakteristikleri.**Table 1.** Demographic and Travel Characteristics of Tourists.

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%
<b>Cinsiyet</b>			<b>Ulaşım aracı</b>		
Kadın	128	44.8	Özel araç	167	58.4
Erkek	158	55.2	Oto kiralama	11	3.8
<b>Medeni durum</b>			Uçak	18	6.3
Evli	170	59.4	Otobüs	81	28.3
Bekâr	116	40.6	Tren	1	0.3
<b>Yaş</b>			Motosiklet veya bisiklet	6	2.1
25 ve altı	21	7.3	Otostop	2	0.7
26-30	37	12.9	<b>Konaklama yeri</b>		
31-40	61	21.3	Otel	54	18.9
41-50	65	22.7	Hotel	12	4.2
51 ve üstü	102	35.7	Motel	4	1.4
<b>Eğitim durumu</b>			Butik Otel	32	11.2
İlköğretim	14	4.9	Pansiyon	41	14.3
Lise	68	23.8	Çadır	124	43.4
Üniversite	165	57.7	Karavan	19	6.6
Lisansüstü	39	13.6	<b>Konaklama süresi</b>		
<b>Gelir durumu</b>			Günübirlik	18	6.3
3000 TL ve altı	38	13.3	1-2 gün	101	35.3
3001-5000 TL	70	24.5	3-4 gün	115	40.2
5001-7500 TL	101	35.3	5-6 gün	32	11.2
7501-10000 TL	44	15.4	7 gün ve üstü	20	7.0
10001 TL ve üstü	33	11.5	<b>Tatil harcaması</b>		
<b>Seyahat planlaması</b>			1000 TL ve altı	67	23.4
Bireysel	33	11.5	1001-2000 TL	103	36.0
Aile	99	34.6	2001-3000 TL	49	17.1
Arkadaş	107	37.4	3001-4000 TL	34	11.9
Kulüp ve Dernek	42	14.7	4001-5000 TL	11	3.8
Tur Şirketi	5	1.7	5001 TL ve üstü	22	7.7
<b>Doğa turisti tanımlamasına göre doğa turisti tipi</b>			<b>Doğa turisti sınıfı</b>		
Kararlı Doğa Turisti	89	31.1	Hard/Sert Doğa Turisti (Aktif/derin)	106	37.1
Kendini Doğaya Adanmış Doğa Turisti	88	30.8	Soft/Yumuşak Doğa Turisti (Pasif/yüzeysel)	180	62.9
Belirli Bir Akımı Takip Eden Doğa Turisti	31	10.8			
Tesadüfi Doğa Turisti	78	27.3			

lisansüstü mezundur. Gelir durumlarına göre turistlerin %13.3'ü 3000 TL ve altı, %24.5'i 3001-5000 TL, %35.3'ü 5001-7500 TL, %15.4'ü 7501-10000 TL, %11.5'i 10001 TL ve üstü gelire sahiptir (**Tablo 1**).

Seyahatlerini doğa turizmi kapsamında planlayan turistlerin gidilecek doğal alanlarla ve yapılacak olan etkinliklerle ilgili gerçekleştirmiş oldukları seyahat planlarında birçok konuya dikkat ettikleri görülmektedir. Özellikle seyahat planlarını kimlerle gerçekleştirdikleri konusunda turistlerin demografik ve seyahat karakteristikleri büyük ölçüde etkili olmaktadır. Bu konuda ankete katılan turistlerin %11.5'i bireysel, %34.6'sı aile, %37.4'ü arkadaş, %14.7'si kulüp ve dernek, %1.7'si ise tur şirketindeki paket turlara göre seyahat planlaması yaptıklarını belirtmişlerdir (**Tablo 1**).

Doğal turistik destinasyonların buldukları konum ve bu alanın sahip olduğu ulaşım olanakları ile turistlerin bu alana ulaşım aracı tercihleri arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır.

Özellikle gidilecek bölge (Ege, Karadeniz, Doğu Anadolu, Akdeniz bölgeleri gibi), turistik destinasyonun yakın veya uzak olması, faaliyetin türü, gidilecek mevsim, boş zaman ve konaklamanın türü (çadır kamp, pansiyon, otel gibi) ve doğa turizmi faaliyetine katılacak kişilerin sayısı gidilecek aracın türünü belirlemede önemli bir etkidir. Aynı zamanda seyahat planlamalarını bireysel, arkadaş, aile, tur şirketleri, kulüp veya dernekler ile yapan turistler kişi sayılarına göre uygun araçlar tercih etmektedirler. Hatta doğal turistik destinasyonlara ulaşım açısından kolaylık sağlaması, rahat ve istenildiği gibi hareket etme olanağı sunması gibi nedenlerden dolayı özel araçlar daha fazla tercih edilmektedir. Ayrıca yukarıda bahsedilen faktörlere göre doğa temelli turizme ve bu kapsamda yapılacak etkinliğin türüne göre genellikle orta (15) veya büyük (20) turlar ön plan çıkmaktadır. Buna karşın İzmir ilinde ve yakın çevresinde gerçekleştirilen günübirlik rekreasyonel etkinliklerde katılımcı sayıları da artmaktadır. Bu grupta katılımcı sayıları en fazla 40-50 kişiye ulaşmaktadır. Buna göre tercih edilen ulaşım araçlarına göre turistlerin %58.4'ü özel araç, %3.8'i oto kiralama, %6.3'ü

uçak, %28.3'ü otobüs, %0.3'ü tren, %2.1'i motosiklet veya bisiklet, %0.7'si ise otostop gibi ulaşım araçlarını veya şekillerini tercih etmişlerdir (**Tablo 1**).

Konaklama yeri tercihleri üzerinde gidilen doğal alanlardaki turistik hizmetlerin gelişmişlik durumu, alternatiflerin çeşitliliği ve doğa turistlerinin kişisel tercihleri etkili olmaktadır. Turistlerin %18.9'u otel, %4.2'si hotel, %1.4'ü motel, %11.2'si butik otel, %14.3'ü pansiyon, %43.4'ü çadır, %6.6'sı karavanda konakladıklarını belirtmişlerdir. Hiç kuşkusuz doğa temelli turizm kapsamında seyahat eden turistlerin konaklama süreleri yapılan doğa turizmi etkinliklerinin türüne veya tatil sürelerine göre farklılık gösterebilmektedir. Buna göre gidilen turistik destinasyonlarda turistlerin %6.3'ü gününbirlik<sup>1</sup>, %35.3'ü 1-2 gün, %40.2'si 3-4 gün, %11.2'si 5-6 gün, %7.0'ı ise 7 gün ve üzeri konakladıkları dile getirmişlerdir (**Tablo 1**).

Özellikle turistlerin gelir durumları, gidilecek doğal turistik destinasyonun uzak veya yakın olması, ulaşım masrafları, konaklama yeri ve süresi, yapılacak faaliyet için ödenecek ek ücretler, yeme-içme, alışveriş, malzeme ve ekipman satın alınması gibi pek çok etken bir tatil harcaması için ayrılan para miktarını büyük ölçüde etkilemektedir. Bu kapsamda turistlerin %23.4'ü 1000 TL ve altı, %36.0'ı 1001-2000 TL, %17.1'i 2001-3000 TL, %11.9'u 3001-4000 TL, %3.8'i 4001-5000 TL, %7.7'si 5001 TL ve üstü tatil harcaması yapmaktıklarını belirtmişlerdir (**Tablo 1**).

İzmir'de yaşayan ve seyahatlerini doğa temelli turizm kapsamında gerçekleştiren doğa turistlerinin tipolojik özelliklerinin belirlenmesi noktasında hiç kuşkusuz doğa temelli turizm dâhilinde demografik değişkenlerle birlikte turistlerin yaptıkları faaliyetlerin türü, zorluk dereceleri, bu faaliyet esnasında karşılaştıkları bireysel zorluklar, doğada geçirilen zaman, gidilen doğal alanların özellikleri, zorluklarla mücadele, sınırların zorlanması, gösterilen performans, aktiflik, macera boyutu, risk alma, adrenalin en yüksek noktada yaşama arzusu, tutum, davranış ve tercihler onların hangi doğa turisti tipine sahip olduklarını gösteren başlıca özelliklerdir. Buna göre turistlerin %37.1'i hard/sert doğa turisti (aktif, derin), %62.9'u ise soft/yumuşak doğa turisti (pasif, yüzeysel) şeklinde kendilerini tanımlamışlardır (**Tablo 1**). Ayrıca doğa turistlerinin %31.1'i "kararlı doğa turisti", %30.8'i "kendini doğaya adanmış doğa turisti", %10.8'i "belirli bir akımı takip eden doğa turisti", %27.3'ü ise "tesadüfi doğa turisti" olduklarını ifade etmişlerdir (**Tablo 1**).

## 4.2. Tanımlayıcı Analizlere İlişkin Bulgular

**Tablo 2**'de doğa turizmi ölçeğinin alt boyutları üzerinden elde edilen tanımlayıcı istatistikler ve Cronbach Alfa güvenilirlik analizi sonuçları gösterilmektedir. Doğa turizmi ölçeğinin alt boyutlarına ait maddelerin düzeltilmiş korelasyon değerleri pozitif olarak bulunmuştur. Ayrıca, doğa turizmi ölçeğinin alt boyutlarında madde çıkarıldığında güvenilirlik katsayısında anlamlı bir artış olmadığı görülmektedir. Bu bulgular ışığında, doğa turizmi ölçeğinin genel ve alt boyutları için Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla 0.936, 0.820, 0.841, 0.843 ve 0.924'dür.

**Tablo 3**'de doğa turizmi ölçeğine ait DFA bulgularının uyum iyiliği indeks değerleri gösterilmektedir. Bulgulara göre Ki-kare istatistiği/sd=3.116 değeri 2 ile 5 arasında ve AGFI 0.875'in üzerinde kabul edilebilir sınırlar içerisindedir. Ayrıca, RMSEA değeri 0.08 ile 0.10 arasında orta düzeyde uyum sınırları içerisinde olduğu görülmektedir. Diğer uyum indeksleri incelendiğinde, GFI, AGFI ve TLI değerleri 0.9'a oldukça yakın bulunmaktadır.

**Tablo 4**'de doğa turizmi ölçeğine ait DFA istatistikleri gösterilmektedir. DFA istatistikleri incelendiğinde, doğa temelli turizm ölçeğinin tüm alt maddelerinin istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde toplandığı görülmektedir ( $p<0.05$ ).

**Şekil 1**'de doğa turizmi ölçeğine ait DFA sonuçları gösterilmektedir. DFA sonucunda elde edilen grafiksel yapıya göre tüm maddelerin standardize yük değerleri 0.38'in üzerindedir.

## 4.3. Fark Analizlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde demografik değişkenler ve bazı turist özellikleri ile 4 alt boyuttan oluşan ölçeğin toplamları bakımından farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bunun için öncelikle bağımsız değişkenlerin kaç grup olduğu ve bağımlı değişkenlerle normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Buna göre bağımsız değişken olan demografik göstergeler ve bazı turistik özellikleri ile ölçeğin alt boyutları (motivasyon (M), doğal alan tercihi (DAT), doğa temelli turizm etkinliği tercihi (DTET) ve gidilecek doğal turistik destinasyonda aranan özellikler (DTDAÖ)) arasında yapılan normallik testi sonuçlarına göre genel olarak normal dağılım olmadığı ( $p<0.05$ ) tespit edilmiştir.

1 Burada gününbirlik seçeneğini seçen turistlerin (18 kişi / %6,3) tamamı karavanla seyahat edenler olup, doğal turistik destinasyonlardaki faaliyetlerini gün içerisinde tamamlayıp sürekli seyahat halinde olan ve uygun karavan kamp alanlarında kendi karavanlarında konaklayan turistlerden oluşmaktadır.

**Tablo 2.** Doğa Turizmi Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları.**Table 2.** Reliability Analysis Results of the Nature Tourism Scale.

Boyut	Madde	Ort	SS	DR	MSA	Alfa
M	A1 Fiziksel Olarak Aktif Olmak	4.150	0.884	0.479	0.816	0.820
	A2 Eldeki Zamanı İyi Değerlendirmek	4.350	0.775	0.570	0.795	
	A3 Doğa Hakkında Bilgi Edinmek	4.388	0.812	0.654	0.778	
	A4 Benzer İlgi Alanına Sahip İnsanlarla Tanışmak	4.024	1.044	0.524	0.814	
	A5 Yeni Şeyler Öğrenmek	4.535	0.779	0.705	0.768	
DTDAÖ	A6 Gidilen Yerin Kültürünü Tanımak	4.510	0.705	0.655	0.781	0.841
	B1 Erişilebilirlik Olanaklarının İyi Olması	4.091	0.936	0.681	0.798	
	B2 Konaklama Olanaklarının ve Alternatiflerinin Çeşitli ve İyi Olması	3.979	0.980	0.798	0.745	
	B3 Yeme ve İçme Olanaklarının Çeşitli ve Zengin Olması	3.769	1.134	0.724	0.779	
DAT	B4 Gidilecek Doğal Turistik Destinasyonda Turistik Hizmetlerin ve Yapılacak Faaliyetin Maliyet Açısından Ekonomik Olması	4.210	0.961	0.521	0.861	0.843
	C1 Uzak ve İssiz Alanlar	3.748	1.086	0.476	0.835	
	C2 Doğal ve Nispeten El Değmemiş Alanlar	4.154	0.986	0.656	0.819	
	C3 Göller ve Irmaklar	4.161	1.003	0.650	0.819	
	C4 Doğal Bitki Örtüsü (Ormanlar, Çiçekli bitkiler vd.)	4.413	0.840	0.611	0.825	
	C5 Korunan Alanlar (Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Koruma Alanları, Sulak Alanlar vd.)	4.196	0.950	0.560	0.827	
	C6 Dağlar	4.322	0.918	0.585	0.826	
	C7 Vadiler ve Kanyonlar	4.231	0.938	0.668	0.818	
	C8 Mağaralar	3.430	1.335	0.553	0.830	
	C9 Deniz ve Okyanus Kıyıları (Koy, Körfez, Sahil vd.)	4.021	1.076	0.248	0.856	
	C10 Kırsal Bölgeler	3.776	1.151	0.504	0.833	
	D1 Bitkileri Gözlemlemek	3.524	1.233	0.442	0.923	
	D2 Kuşları Gözlemlemek	3.357	1.300	0.580	0.921	
	D3 Kara Hayvanlarını Gözlemlemek	3.332	1.272	0.616	0.920	
	D4 Sualtı Dalışı Yapmak	2.420	1.414	0.641	0.920	
	D5 Sualtı Canlılarını Gözlemlemek ve Fotoğraflamak	2.441	1.444	0.633	0.920	
	D6 Manzara ve Doğal Hayatı Fotoğraflamak	4.192	1.067	0.324	0.925	
	D7 Doğada Kamp Yapmak	4.185	1.071	0.343	0.924	
	D8 Doğa Yürüyüşü Yapmak	4.538	0.761	0.347	0.924	
	D9 Kano ve Rafting Yapmak	3.059	1.394	0.618	0.920	
	D10 Dağcılık	4.045	1.260	0.367	0.924	
	D11 Dağ Kayağı	2.374	1.388	0.711	0.918	
	D12 Buz Tırmanışı	1.986	1.311	0.640	0.920	
D13 Kanyoning	3.339	1.412	0.571	0.921		
D14 Jeolojik ve Jeomorfolojik Açından İlginç Yer Şekilleri ve Oluşumları Gözlemlemek	3.427	1.330	0.584	0.921		
D15 Mağaraları Gezmek	3.280	1.386	0.599	0.920		
D16 Dağ Bisikleti	2.535	1.433	0.596	0.920		
D17 Oryantiring (Yön Bulma)	3.000	1.392	0.490	0.922		
D18 Sportif Olta Balıkçılığı	2.192	1.432	0.576	0.921		
D19 Atlı Doğa Gezisi	2.189	1.421	0.714	0.918		
D20 Doğal Ortamlarda ATV ve Offroad Gezileri Yapmak	2.486	1.533	0.613	0.920		
D21 Yamaç Paraşütü, Wingsuid ve Paraşütle Atlama	2.420	1.551	0.660	0.919		
D22 Avcılık	1.538	1.126	0.542	0.921		
D23 Rüzgâr Sörfü Yapmak	1.916	1.384	0.674	0.919		

Ort: Ortalama, SS: Standart sapma, DR: Düzeltilmiş R, MSA: Madde silindiğinde Alfa, M: Motivasyon, DTDAÖ: Doğal turistik destinasyonda aranan özellikler, DAT: Doğal alan tercihleri, DTET: Doğa temelli turizm etkinlik tercihleri

**Tablo 3.** Doğa Turizmi Ölçeğine Ait DFA Bulgularının Uyum İndeksleri.**Table 3.** Compliance Indexes of CFA Findings of the Nature Tourism Scale.

Ki-kare istatistiği	sd	GFI	AGFI	TLI	CFI	RMSEA
2661.421	854	0.898	0.887	0.890	0.896	0.086

sd: Serbestlik derecesi

**Tablo 4.** Doğa Turizmi Ölçeğine Ait DFA İstatistikleri.  
**Table 4.** The CFA Statistics for Nature Tourism Scale.

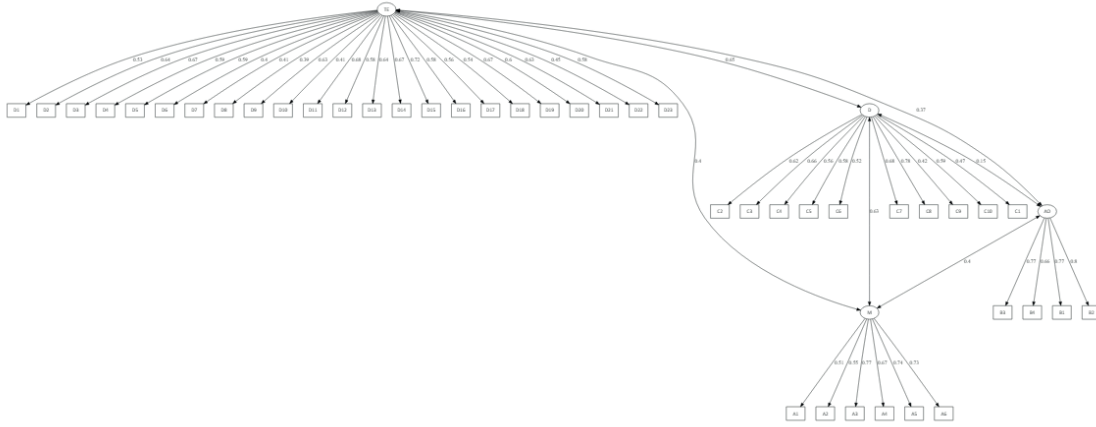
Boyut	Madde	Beta	SH	z-istatistiği	p
M	A1 Fiziksel Olarak Aktif Olmak	1			
	A2 Eldeki Zamanı İyi Değerlendirmek	0.948	0.075	12.637	<0.001
	A3 Doğa Hakkında Bilgi Edinmek	1.390	0.098	14.119	<0.001
	A4 Benzer İlgi Alanına Sahip İnsanlarla Tanışmak	1.546	0.115	13.420	<0.001
	A5 Yeni Şeyler Öğrenmek	1.268	0.092	13.834	<0.001
DTDAÖ	A6 Gidilen Yerin Kültürünü Tanımak	1.130	0.082	13.863	<0.001
	B1 Erişilebilirlik Olanaklarının İyi Olması	1			
	B2 Konaklama Olanaklarının ve Alternatiflerinin Çeşitli ve İyi Olması	1.098	0.078	13.987	<0.001
	B3 Yeme ve İçme Olanaklarının Çeşitli ve Zengin Olması	1.214	0.087	13.925	<0.001
DAT	B4 Gidilecek Doğal Turistik Destinasyonda Turistik Hizmetlerin ve Yapılacak Faaliyetin Maliyet Açısından Ekonomik Olması	0.887	0.068	13.114	<0.001
	C1 Uzak ve İssiz Alanlar	1			
	C2 Doğal ve Nispeten El Değmemiş Alanlar	1.194	0.075	15.842	<0.001
	C3 Göller ve İrmaklar	1.283	0.080	15.972	<0.001
	C4 Doğal Bitki Örtüsü (Ormanlar, Çiçekli bitkiler vd.)	0.922	0.061	15.058	<0.001
	C5 Korunan Alanlar (Milli Park, Tabiat Parkı, Tabiat Koruma Alanları, Sulak Alanlar vd.)	1.073	0.070	15.369	<0.001
	C6 Dağlar	0.930	0.064	14.577	<0.001
	C7 Vadiler ve Kanyonlar	1.247	0.077	16.178	<0.001
	C8 Mağaralar	2.029	0.119	17.062	<0.001
	C9 Deniz ve Okyanus Kıyıları (Koy, Körfez, Sahil vd.)	0.885	0.065	13.611	<0.001
	C10 Kırsal Bölgeler	1.318	0.086	15.394	<0.001
	D1 Bitkileri Gözlemlemek	1			
	D2 Kuşları Gözlemlemek	1.282	0.064	19.997	<0.001
	D3 Kara Hayvanlarını Gözlemlemek	1.308	0.064	20.333	<0.001
	D4 Sualtı Dalışı Yapmak	1.278	0.067	19.166	<0.001
	D5 Sualtı Canlılarını Gözlemlemek ve Fotoğraflamak	1.315	0.068	19.285	<0.001
	D6 Manzara ve Doğal Hayatı Fotoğraflamak	0.66	0.041	16.102	<0.001
	D7 Doğada Kamp Yapmak	0.679	0.042	16.211	<0.001
	D8 Doğa Yürüyüşü Yapmak	0.453	0.030	15.359	<0.001
	D9 Kano ve Rafting Yapmak	1.348	0.068	19.798	<0.001
	D10 Dağcılık	0.798	0.049	16.287	<0.001
	D11 Dağ Kayağı	1.456	0.071	20.384	<0.001
	DTET	D12 Buz Tırmanışı	1.166	0.061	18.995
D13 Kanyoning	1.382	0.069	20.076	<0.001	
D14 Jeolojik ve Jeomorfolojik Açından İlginç Yer Şekilleri ve Oluşumları Gözlemlemek	1.378	0.068	20.371	<0.001	
D15 Mağaraları Gezme	1.525	0.073	20.854	<0.001	
D16 Dağ Bisikleti	1.279	0.066	19.247	<0.001	
D17 Oryantiring (Yön Bulma)	1.196	0.063	18.914	<0.001	
D18 Sportif Olta Balıkçılığı	1.191	0.065	18.457	<0.001	
D19 Atlı Doğa Gezisi	1.451	0.071	20.320	<0.001	
D20 Doğal Ortamlarda ATV ve Offroad Gezileri Yapmak	1.418	0.073	19.551	<0.001	
D21 Yamaç Paraşütü, Wingsuid ve Paraşütle Atlama	1.501	0.075	19.988	<0.001	
D22 Avcılık	0.775	0.047	16.343	<0.001	
D23 Rüzgâr Sörfü Yapmak	1.238	0.065	18.996	<0.001	

Beta: Katsayı, SH: Standart hata, M: Motivasyon, DTDAÖ: Doğal turistik destinasyonda aranan özellikler, DAT: Doğal alan tercihleri, DTET: Doğa temelli turizm etkinlik tercihleri

Bu kapsamda “ $H_0$ : Veriler normal dağılışa sahiptir.” reddedilmiş ve “ $H_1$ : Veriler normal dağılışa sahip değildir” hipotezi kabul edilmiştir.

Bağımsız değişkenlerden bazıları iki gruptan oluşurken, diğer bir bölümü ise ikiden fazla gruptan oluşmaktadır. Bunlardan birincisi için Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Bu analizde hipotezler “ $H_0$ : Grup medyanları arasında fark yoktur ( $p>0.05$ ).” ve “ $H_1$ : Grup medyanları arasında fark vardır ( $p<0.05$ ).” şeklinde

kurulmuştur. Bu doğrultuda İzmir’de yaşayan ve tatillerini doğa temelli turizm etkinlikleri kapsamında değerlendiren doğa turistlerinin motivasyonları ile cinsiyet, medeni durum ve turist sınıfı değişkenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Mann-Whitney-U testi sonucuna göre, cinsiyet için  $p=0.231>0.05$  ( $U=9.285$ ) ve medeni durum için  $p=0.239>0.05$  ( $U=10.662$ ) olduğundan her iki grubun da medyanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Buna karşın turist sınıfı ile motivasyon arasında  $p=0.025<0.05$  ( $U=8.041$ ) olduğu için



**Şekil 1:** Doğa Turizmi Ölçeğine Ait DFA Sonuçları.  
**Figure 1:** CFA Results of the Nature Tourism Scale.

her iki grubun da medyanları arasında %95 güvenilirlikle istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (**Tablo 5**).

**Tablo 5.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Cinsiyet, Medeni Durum ve Doğa Turisti Sınıfına Göre Motivasyon (M) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonucu.

**Table 5.** Comparison of Motivation (M) Scores of Nature Tourists Traveling in the Context of Nature-Based Tourism by Gender, Marital Status, and Nature Tourist Class Using the Mann-Whitney-U Test.

Motivasyon (M)	N	Ortc.	Sıralar Ort.	U	p
<b>Cinsiyet</b>					
Kadın	128	27	149,96	9.285	.231
Erkek	158	26	138,27		
<b>Medeni Durum</b>					
Evli	170	26	138,78	10.662,5	.239
Bekâr	116	27	150,42		
<b>Doğa Turisti Sınıfı</b>					
Hard/Sert Doğa Turisti (Aktif, derin)	106	27	157,64	8.041	.025*
Soft/Yumuşak Doğa Turisti (Pasif, yüzeysel)	180	26	135,17		

\*p<0,05 anlamlı

Diğer taraftan İzmir’de yaşayan doğa turistlerinin doğa turizmi etkinlikleri için gitmiş oldukları doğal turistik destinasyonların erişilebilirlik, konaklama ve diğer turistik hizmetlere yönelik sahip oldukları olanaklar ile cinsiyet, medeni durum ve turist sınıfı değişkenleri arasında yapılan Mann-Whitney-U testi sonucuna göre, doğal turistik destinasyonun sahip olduğu bazı özellikler ile cinsiyet arasında  $p=0.002<0.05$  ( $U=8.025$ ) olduğundan bu grup içerisinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın turistik destinasyonda aranan özellikler ile medeni durum  $p=0,865>0.05$  ( $U=9.975$ ) ve turist sınıfı  $p=0,115>0.05$

( $U=10.595$ ) olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (**Tablo 6**).

**Tablo 6.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Cinsiyet, Medeni Durum ve Doğa Turisti Tipine Göre Doğal Turistik Destinasyonda Aranan Özellikler (DTAÖ) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonucu.

**Table 6.** Comparison of the Natural Touristic Destination's Required Characteristics (NTDRC) Scores of Nature Tourists Traveling Within the Scope of Nature-Based Tourism, According to Gender, Marital Status, and Nature Tourist Type, Using the Mann-Whitney-U Test.

Doğal Turistik Destinasyonda Aranan Özellikler (DTAÖ)	N	Ortc.	Sıralar Ort.	U	p
<b>Cinsiyet</b>					
Kadın	128	17	159,8	8.025,5	.002*
Erkek	158	16	130,29		
<b>Medeni Durum</b>					
Evli	170	16	142,82	9.975,5	.865
Bekâr	116	16	144,5		
<b>Doğa Turisti Sınıfı</b>					
Hard/Sert Doğa Turisti (Aktif, derin)	106	16	133,54	10.595	.115
Soft/Yumuşak Doğa Turisti (Pasif, yüzeysel)	180	16	149,36		

\*p<0,05 anlamlı

Genel olarak doğal çevre özellikleriyle ön plana çıkan ve turistik açıdan büyük bir potansiyel ve çekicilik taşıyan alanlar doğa temelli turizm etkinliklerine katılan doğa turistlerinin öncelikli tercih ettikleri yerler olma özelliği göstermektedir. Bu bağlamda korunan alanlar ve bunların dışında kalan doğal ve el değmemiş dağlar, vadiler, kanyonlar, ormanlık alanlar, sulak alanlar (göller, akarsular, deniz vd.) ve kırsal kesimler turistlerin doğa temelli turizm etkinlikleri için en fazla tercih ettikleri yerler olmuştur. Yapılan Mann-Whitney-U testi sonucuna göre, cinsiyet  $p=0.943>0.05$  ( $U=10.623$ ) ve medeni durum  $p=0.128>0.05$  ( $U=10.904$ ) olduğundan doğal alan tercihleri ile hem cinsiyet hem de medeniyet durumu arasında %95 güvenilirlikle

istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın turist sınıfı  $p=0.008<0.05$  ( $U=7.749$ ) olduğundan doğal alan tercihi ile her iki alt grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (**Tablo 7**).

**Tablo 7.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Cinsiyet, Medeni Durum ve Doğa Turisti Tipine Göre Doğal Alan Tercihi (DAT) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonucu.

**Table 7.** Comparison of the Natural Area Preference (NAP) Scores of Nature Tourists Traveling in the Context of Nature-Based Tourism by Gender, Marital Status, and Nature Tourist Type, Using the Mann-Whitney-U Test.

Doğal Alan Tercihi (DAT)	N	Ortc.	Sıralar Ort.	U	p
<b>Cinsiyet</b>					
Kadın	128	40,5	143,89	10.623,5	.943
Erkek	158	40	143,19		
<b>Medeni Durum</b>					
Evli	170	40	137,36	10.904	.128
Bekâr	116	42	152,5		
<b>Doğa Turisti Sınıfı</b>					
Hard/Sert Doğa Turisti (Aktif, derin)	106	42	160,4	7.749	.008*
Soft/Yumuşak Doğa Turisti (Pasif, yüzeysel)	180	40	133,55		

\* $p<0,05$  anlamlı

Doğa turizmi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin sayısı oldukça fazladır. Buna göre ön plana çıkan doğa turizmi etkinliklerinin İzmir’de yaşayan doğa turistleri tarafından tercih edilme sıklığı dikkat çekici özellikler göstermiştir. Hiç kuşkusuz bu durum üzerinde turistlerin demografik özellikleri (cinsiyet ve medeni durum gibi), gidilecek doğal turistik destinasyonun özellikleri, doğa turizmi etkinliğinin türü, planlandığı mevsim, turist tipi, turist motivasyonları, turistlerin ilgi alanları, elde etmeyi istedikleri kazanımlar, sağlık durumu, fiziksel olarak yeterlilik durumları, tatil süresi, doğa sporları konusunda sahip olunan tecrübe ve bilgi gibi birçok faktör etkili olmaktadır. Hatta bazı etkinliklerin maliyet, risk, yüksek efor, özel bilgi, ekipman, donanım, tecrübe, macera ve adrenalin yönünün yüksek etkinlikler olması tercih edilme oranını düşürmüştür. Bu yüzden özellikle özel ilgi kapsamında bazı doğa turistleri macera boyutu yüksek doğa sporlarını daha fazla tercih etmektedirler. Bu doğrultuda İzmir’de yaşayan ve doğa temelli turizm etkinliklerine katılan doğa turistlerinin doğa turizmi etkinliklerini tercih etme sıklıkları ile cinsiyet, medeni durum ve turist sınıfı değişkenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığı analiz edilmiştir. Mann-Whitney-U testi sonucuna göre, cinsiyet için  $p=0.517>0.05$  ( $U=10.563$ ) ve turist tipi için  $p=0.073>0.05$  ( $U=8.333$ ) olduğundan her iki grubun da medyanları arasında anlamlı bir fark olmadığı, buna karşın medeni durum  $p=0.001<0.05$  ( $U=12.221$ ) olduğundan her iki alt grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir (**Tablo 8**).

**Tablo 8.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Cinsiyet, Medeni Durum ve Doğa Turisti Tipine Göre Doğa Temelli Turizm Etkinliği Tercihi (DTET) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney-U Testi Sonucu.

**Table 8.** Comparison of the Nature-Based Tourism Activity Preference (NTAP) Scores of Nature Tourists Traveling Within the Scope of Nature-Based Tourism by Gender, Marital Status, and Nature Tourist Type, Using the Mann-Whitney U Test.

Doğa Temelli Turizm Etkinliği Tercihi (DTET)	N	Ortc.	Sıralar Ort.	U	p
<b>Cinsiyet</b>					
Kadın	128	63	139,98	10.563	.517
Erkek	158	65,5	146,35		
<b>Medeni Durum</b>					
Evli	170	61	129,61	12.221,5	.001*
Bekâr	116	70	163,86		
<b>Doğa Turisti Sınıfı</b>					
Hard/Sert Doğa Turisti (Aktif, derin)	106	66,5	154,91	8.331	.073
Soft/Yumuşak Doğa Turisti (Pasif, yüzeysel)	180	62	136,78		

\* $p<0,05$  anlamlı

Bağımsız değişkenler arasında (eğitim, yaş ve gelir durumu) verilerinin hem normal dağılım göstermemesi hem de üçten fazla gruptan oluşması nedeniyle bu bölümde Kruskal Wallis-H testi kullanılmıştır. Bu analizde hipotezler “ $H_0$ : Grup medyanları arasında fark yoktur ( $p>0.05$ ).” ve “ $H_1$ : Grup medyanları arasında fark vardır ( $p<0.05$ ).” şeklinde kurulmuştur. Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre, farklı motivasyon özelliklerine sahip doğa turistleri ile eğitim durumu  $p=0.447>0.05$  ( $H=2.658$ ), yaş  $p=0,642>0.05$  ( $H=2.517$ ) ve gelir durumu  $p=0,491>0.05$  ( $H=3.413$ ) olduğundan alt gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (**Tablo 9**).

**Tablo 9.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Eğitim, Yaş ve Gelir Durumuna Göre Motivasyon (M) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu.

**Table 9.** Comparison of Motivation (M) Scores of Nature Tourists Traveling in the Context of Nature-Based Tourism by Education, Age and Income Status, Using the Kruskal Wallis-H Test.

Motivasyon (M)	N	Ortc.	H	p
<b>Eğitim</b>				
İlköğretim	14	25	2.658	.447
Lise	68	26		
Üniversite	165	26		
Lisansüstü	39	27		
<b>Yaş</b>				
25 yaş ve altı	21	28	2.517	.642
26-30 yaş	37	27		
31-40 yaş	61	27		
41-50 yaş	65	27		
51 yaş ve üstü	102	26		
<b>Gelir Durumu</b>				
3000 TL ve altı	38	27	3.413	.491
3001-5000 TL	70	26		
5001-7500 TL	101	27		
7501-10000 TL	44	26		
10001 TL ve üstü	33	26		

İzmir’de yaşayan ve doğa temelli turizm etkinliklerine katılan doğa turistlerinin doğal turistik destinasyonlarda aradıkları özellikler ile eğitim, yaş ve gelir durumu değişkenleri arasında Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre, sadece yaş değişkeni ile destinasyonda aranan özellikler arasında  $p=0.012<0.05$  ( $H=12.869$ ) olduğundan bu grubun alt grupları medyanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Buna karşın doğal turistik destinasyonda aranan özellikler (DTAÖ) ile eğitim durumları arasında  $p=0.447>0.05$  ( $H=2.240$ ) ve gelir durumları arasında  $p=0,058>0.05$  ( $H=9.145$ ) olduğundan anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (**Tablo 10**).

**Tablo 10.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Eğitim, Yaş ve Gelir Durumuna Göre Doğal Turistik Destinasyonda Aranan Özellikler (DTAÖ) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu.

**Table 10.** Comparison of the Natural Touristic Destination's Required Characteristics (NTDRC) Scores of Nature Tourists Traveling Within the Scope of Nature-Based Tourism, According to Education, Age, and Income Status, Using the Kruskal Wallis-H Test.

Doğal Turistik Destinasyonda Aranan Özellikler (DTAÖ)	N	Ortc.	H	p
<b>Eğitim</b>				
İlköğretim	14	16	2.240	.524
Lise	68	17		
Üniversite	165	16		
Lisansüstü	39	17		
<b>Yaş</b>				
25 yaş ve altı	21	18	12.869	.012*
26-30 yaş	37	17		
31-40 yaş	61	17		
41-50 yaş	65	16		
51 yaş ve üstü	102	15		
<b>Gelir Durumu</b>				
3000 TL ve altı	38	17.5	9.145	.058
3001-5000 TL	70	17		
5001-7500 TL	101	16		
7501-10000 TL	44	16		
10001 TL ve üstü	33	16		

\* $p<0,05$  anlamlı

İzmir’deki doğa turistlerinin doğal alan tercihleri ile eğitim, yaş ve gelir durumu değişkenleri arasında Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre, eğitim durumu  $p=0.845>0.05$  ( $H=0,817$ ), yaş grupları  $p=0,589>0.05$  ( $H=2.815$ ) ve gelir durumu  $p=0,506>0.05$  ( $H=3.318$ ) olduğundan bu grupların alt grupları medyanları ile doğal alan tercihleri (DAT) arasında %95 güvenilirlikle istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir (**Tablo 11**).

Son olarak doğa turistlerinin doğa temelli turizm etkinliklerini tercih etme düzeyleri ile eğitim, yaş ve gelir durumu değişkenleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına bakılmıştır. Kruskal Wallis-H testi sonucuna göre, sadece yaş değişkeni ile doğa

**Tablo 11.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Eğitim, Yaş ve Gelir Durumuna Göre Doğal Alan Tercihi (DAT) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonucu.

**Table 11.** Comparison of the Natural Area Preference (NAP) Scores of Nature Tourists Traveling in the Context of Nature-Based Tourism by Education, Age, and Income Status, Using the Kruskal Wallis-H Test.

Doğal Alan Tercihi (DAT)	N	Ortc.	H	p
<b>Eğitim</b>				
İlköğretim	14	39.5	.817	.845
Lise	68	40.5		
Üniversite	165	40		
Lisansüstü	39	40		
<b>Yaş</b>				
25 yaş ve altı	21	38	2.815	.589
26-30 yaş	37	42		
31-40 yaş	61	41		
41-50 yaş	65	41		
51 yaş ve üstü	102	39		
<b>Gelir Durumu</b>				
3000 TL ve altı	38	43.5	3.318	.506
3001-5000 TL	70	40		
5001-7500 TL	101	41		
7501-10000 TL	44	39		
10001 TL ve üstü	33	42		

temelli turizm etkinliği tercihleri arasında  $p=0.004<0.05$  olduğundan bu grubun alt grupları medyanları arasında %95 güvenilirlikle istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ( $H=15.511$ ). Buna karşın doğa temelli turizm etkinliği ile eğitim  $p=0.730>0.05$  ( $H=1.296$ ) ve gelir durumu arasında  $p=0,572>0.05$  ( $H=2.916$ ) olduğundan anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür (**Tablo 12**).

**Tablo 12.** Doğa Temelli Turizm Kapsamında Seyahat Eden Doğa Turistlerinin Eğitim, Yaş ve Gelir Durumuna Göre Doğal Alan Tercihi (DTET) Puanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis-H Testi Sonucu.

**Table 12.** Comparison of the Nature-Based Tourism Activity Preference (NTAP) Scores of Nature Tourists Traveling in the Context of Nature-Based Tourism by Education, Age, and Income Status, Using the Kruskal Wallis-H Test.

Doğa Temelli Turizm Etkinliği Tercihi (DTET)	N	Ortc.	H	p
<b>Eğitim</b>				
İlköğretim	14	61.5	1.296	.730
Lise	68	63		
Üniversite	165	66		
Lisansüstü	39	62		
<b>Yaş</b>				
25 yaş ve altı	21	84	15.511	.004*
26-30 yaş	37	68		
31-40 yaş	61	66		
41-50 yaş	65	66		
51 yaş ve üstü	102	60.5		
<b>Gelir Durumu</b>				
3000 TL ve altı	30	68.5	2.916	.572
3001-5000 TL	70	67.5		
5001-7500 TL	101	62		
7501-10000 TL	44	65		
10001 TL ve üstü	33	66		

\* $p<0,05$  anlamlı



## 5. SONUÇ

Hiç kuşkusuz, turizm endüstrisi içerisindeki doğa temelli turizmin payı her geçen gün büyümektedir. Bu yüzden ekonomik sektörler arasında önemli bir yere sahip olan turizm, bütün ülkeler için büyük önem taşımaktadır. Turizmin bir ülkede gelişmesine bağlı olarak pek çok doğal alan turizme açılmakta ve turistlerin yoğun ilgisine sahne olmaktadır. Bu durum hassas ekosistemleri ile ön plan çıkan alanlarda çevresel ve sosyo-kültürel bozulmaları da beraberinde getirmektedir. Bu yüzden başarılı bir doğa temelli turizm için yüksek düzeyde çevresel kaliteye, çevreye duyarlı doğa turisti kitlesine ve ticari doğa temelli turizm işletmelerinin ve diğer aktörlerin hassasiyetine büyük ölçüde ihtiyaç duyulmaktadır. Doğa temelli turizm pazarının doğru şekilde planlanabilmesi noktasında turist profillerinin, seyahat karakteristiklerinin, doğal alan tercihlerinin, seyahat motivasyonlarının ve doğa temelli turizm etkinlikleri tercihleri gibi birçok konunun çok iyi araştırılması ve bu alanların tercih edilme nedenlerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Bu çalışma ile İzmir ilinde yaşayan ve doğa temelli turizm faaliyetleri kapsamında seyahat eden doğa tutkunlarının doğa turizmi ölçeğine göre demografik ve bazı seyahat karakteristikleriyle doğa turisti profilleri belirlenmiştir. Ayrıca bazı demografik değişkenler ile ölçeğin alt boyutları arasında yer alan motivasyon (M), doğal turistik destinasyonda aranan özellikler (DTAÖ), doğal alan tercihi (DAT) ve doğa temelli turizm etkinliği tercihi (DTET) arasındaki ilişki SPSS programı yardımıyla çeşitli analiz yöntemlerine göre incelenmiştir.

Doğa turizmi ölçeğinin genel ve alt boyutları için yapılan Cronbach Alfa katsayıları değerleri, DFA bulgularının uyum iyiliği indeks değerleri, Ki-kare istatistiği, AGFI, RMSEA değeri, GFI, AGFI ve TLI değerleri ve DFA sonucunda elde edilen grafiksel yapıya göre tüm maddelerin standardize yük değerleri genel sonuçlarının bilimsel açıdan istenilen düzeyde olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan doğa turizmi ölçeğinin  $p>0,05$  olduğundan normal dağılım göstermediği anlaşılmış olup, bu yüzden analizler için Mann-Whitney-U testi ve Kruskal Wallis-H testi analizleri uygulanmıştır.

Doğa temelli turizm kapsamında İzmir’de yaşayan doğa turistlerinin turist profilleri ve seyahat motivasyonlarının belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmanın en önemli sonucu demografik özelliklere göre doğaya olan ilginin özellikle ilerleyen yaşlarda cinsiyet farkı gözetilmeksizin daha fazla önem kazanmış olmasıdır. Özellikle 25 yaş ve altı grubun doğa temelli turizm faaliyetlerine katılım oranının daha az olduğu

görülmektedir. Turistlerin önemli bir bölümü orta gelir sınıfında yer almaları nedeniyle turizm harcamalarının 2000 TL ve altında olduğu görülmektedir. Bazı etkinliklerin ekstra harcamalar gerektirmesi bu faaliyetlerin daha az tercih edilmesinde etkili olmuştur. Diğer taraftan doğa turistlerinin eğitim ve kültür seviyeleri oldukça yüksek olup, bilinçli doğa turisti oldukları anlaşılmaktadır. Hatta bu durum doğa temelli turizm etkinliği tercihlerinde dikkat çekici farklılıklar göstermiştir. Özellikle avcılık gibi bazı doğa temelli turizm etkinliklerini çok az tercih etmeleri bu durumu kanıtlar mahiyetindedir.

İzmir’deki doğa turistleri, tur şirketleri tarafından sunulan paket tur hizmetlerini satın almak yerine genellikle arkadaş ve aileleriyle özgürce ve belirli kalıplara girmeden seyahat planlamaları gerçekleştirmektedirler. Bu yüzden de tercih edilen ulaşım aracı cinsi de doğa turistlerinin yarısından fazlası tarafından tercih edilen özel araçlarla seyahat etmek olmuştur. Bununla birlikte doğa turistlerinin konaklama yeri tercihlerinde çadırın ön plana çıkması bu turistlerin doğa tutkunu ve doğayla iç içe daha fazla vakit geçirmek isteyen bireylerden oluştuğunu göstermektedir. Ayrıca doğa turistlerinin gidilen doğal destinasyonlarda yapılan faaliyetin veya etkinliğin türüne göre değişmekle birlikte ortalama 3 gün konakladıkları tespit edilmiştir. Seyahat karakteristikleri içerisinde İzmir’deki doğa turistlerinin önemli bir bölümü soft doğa turisti tipi içerisinde kendini görürken, aynı zamanda yarısından fazlası kendisini kararlı ve kendini doğaya adanmış doğa turisti sınıfına dahil etmişlerdir. Buradan da anlaşılabileceği üzere İzmir’deki doğa turistlerinin doğa temelli turizm etkinlikleri arasında genellikle kolay ve ekipman, ekstra bilgi ve tecrübe gerektirmeyen aynı zamanda risk taşımayan etkinliklere yönelmiş oldukları görülmektedir. Bununla birlikte trekking gibi doğada daha fazla zaman geçirebilecekleri etkinliklere ve benzerlerine daha fazla ilgi göstermektedirler. Buna karşın bazı doğa turistleri ise dağcılık başta olmak üzere zorlu ve adrenalin yönü ağır olan etkinlikleri tercih etmektedirler. Bu yüzden bu doğa turistleri kendilerini hard doğa turisti sınıfında görmüşlerdir.

Demografik değişkenler ile ölçeğin alt boyutları arasında yapılan analizlere göre yaş alt grupları ile doğa temelli turizm etkinliği tercihleri ve doğal turistik destinasyonda aranan özellikler, medeni durum ile doğa temelli turizm etkinliği, cinsiyet ile doğal turistik destinasyonda aranan özellikler, doğa turisti sınıfı ile doğal alan tercihi ve motivasyon arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Bu yüzden “(H1) demografik ve diğer bazı değişkenler (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir durumu, turist sınıfı) ile motivasyon (M), doğal turistik destinasyonlarda aranan özellikler (DTDAÖ), doğal alan tercihleri (DAT) ve doğa temelli turizm

etkinlikleri tercihleri (DTET) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır” hipotezi kabul edilmiştir. Buna karşın diğer değişkenler ile doğa turizmi ölçeğine ait alt boyutlar arasında “(H0) demografik ve diğer bazı değişkenler (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim, gelir durumu, turist sınıfı) ile motivasyon (M), doğal turistik destinasyonlarda aranan özellikler (DTDAÖ), doğal alan tercihleri (DAT) ve doğa temelli turizm etkinlikleri tercihleri (DTET) arasında anlamlı bir fark yoktur” hipotezi kabul edilmiştir.

Diğer taraftan İzmir’de yaşayan ve doğa temelli turizm faaliyetlerine katılan turistlerin günü birlik seyahatlerinde doğa yürüyüşü, bisiklet, kamp, dağcılık gibi etkinliklerde İzmir ve çevresinde en fazla ziyaret ettikleri destinasyonlar arasında Kemalpaşa ilçesi ön plana çıkmaktadır. Bu alanın en fazla tercih edilmesinin nedeni doğa temelli faaliyetler için rota sayısının fazla olmasıdır. Bunun dışında Bozdağ, Nif Dağı, Mahmut Dağı, Dereköy, Kaynaklar yoğun olarak bu faaliyetler için tercih edilen yerlerin başında gelmektedir. Ayrıca Efes-Mimars Kral Yolu’nun Karaburun’dan (Akdağ) başlayan ve Efes Antik Kenti’ne kadar olan bölümü ile Yamanlar Dağı yamaçlarından geçen doğal ve tarihi açıdan ön plana çıkan Homeros Vadisi ve Tantalos doğa yürüyüşleri ve kamp için tercih edilen yerler arasındadır. Aynı zamanda İzmirli doğa turistlerinin yaklaşık 1 ila 5 gün arasında değişen faaliyetler için gittikleri diğer alanlara örnek olarak Kaçkar Dağları Milli Parkı (Rize), Artvin ve Rize arasında gerçekleştirilen Kaçkar trans, Spil Dağı Milli Parkı (Manisa), Munzur Vadisi Milli Parkı (Tunceli), Aladağlar Milli Parkı (Niğde-Adana-Kayseri), Süphan Dağı (Bitlis-Ağrı), Ağrı Dağı (Ağrı), Barla ve Davraz dağları (Isparta), Erciyes Dağı (Kayseri) gösterilebilir. Bisiklet turları için birkaç günlük faaliyetler arasında Çanakkale-Gelibolu ve Erdek-Bandırma rotaları diğer önemli rotalar olduğu tespit edilmiştir.

Bu doğrultuda ulusal ve uluslararası literatürde doğal alanlara yönelik turizm faaliyetlerinde bulunan doğa turistlerinin seyahat motivasyonları ve turist profilleri üzerine farklı turistik destinasyonlarda gerçekleştirilen çalışmalarda da görüleceği üzere doğa turistlerinin demografik ve seyahat karakteristikleri ile motivasyon ve diğer değişkenler arasında benzer ve farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir (Mehmetoğlu ve Norman, 2013; Rouhiainen vd., 2021; Çınar ve Duran, 2021; Tozkoparan, 2020; Yılmaz, 2016; Eagles, 1992).

Bir alanda doğa temelli turizmin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğin sağlanması turizmin olumsuz etkilerinden dolayı sürekli eleştirilmektedir. Nitekim doğal alanlarda doğa temelli turizm geliştirilecek ise toplumun kaynak değerleriyle uyumlu ve tamamlayıcı nitelikte turizm türlerinin geliştirilmesi

kırılgan yapıdaki doğanın ve çevrede yaşayan toplumun korunmasında önemli bir rol oynayacaktır. Aynı zamanda bu şekilde turizm odaklı kırsal alanların sürdürülebilir kalkınması daha planlı bir şekilde gerçekleştirilmiş olacaktır. Bu yüzden turizm sektöründe ticari turizm pazarlama alışkanlıklarına bağlı olarak her alanın turizme açılması ve turist baskısına maruz bırakılması anlayışının ötesinde sürdürülebilir turizme uygun hareket edilmesi gerekmektedir. Bunun için özellikle uygulamada turizm, turizm aktörleri ve yerel toplum üçgeninde turizmin çevresel etkilerinin de gözetildiği araştırmalara daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda turizme sahne olan alanların, turizm etkinlik çeşitliliği, turist tercihleri, profilleri, tutumları, davranışları ve onları doğal alanlara seyahat etmeye iten veya çeken motivasyonların incelenmesi, turizm sektöründeki işletmelerin doğa turizmi pazarlama tutumları ile ilişkilerinin dikkate alınarak araştırılması ve yerel toplumun tutumunun incelenmesi büyük önem taşımaktadır. Bu sayede bir alanda doğa temelli turizm çevre ve toplum ile uyumlu bir şekilde gelişme imkanı bulabilecektir.

**Hakem Değerlendirmesi:** Dış bağımsız.

**Çıkar Çatışması:** Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

**Finansal Destek:** Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

**Peer-review:** Externally peer-reviewed.

**Conflict of Interest:** The author has no conflict of interest to declare.

**Grant Support:** The author declared that this study has received no financial support.

## KAYNAKÇA/REFERENCES

- Akgündüz, Y. & Bardakoğlu, Ö. (2012). Turistlerin Eğitim durumu ve cinsiyetlerinin otel seçimine etkisi: İzmir’de bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(4), 13-29.
- Ataberk, E. & Baykal, F. (2011). Utilization of natural and cultural resources of Dikili (Izmir) for tourism. The 2nd International Geography Symposium GEOMED 2010, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 19, 173–180.
- Ateş, H., Er, M. & Uzer, Y. (2011). Sulak alanların sürdürülebilir yönetimi Akşehir Gölü örneği. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Balmford, A., Green, J. M. H., Anderson, M., Beresford, J., Huang, C., Naidoo, R., Walpole, M., & Manica, A. (2015). Walk on the wild side: estimating the global magnitude of visits to protected areas. *Plos Biology*, 13(2): e1002074. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.1002074>
- Banerjee, A. (2007). An evaluation of the potential and limitations of ecotourism as a vehicle for biodiversity conservation and sustainable development in the protected areas of India. (Unpublished Ph.D. Thesis). United States: Faculty of University of Delaware Environmental and Energy Policy.

- Baykal, F. & Ataberk, E. (2020). Kozbeyli’de (Foça/İzmir) kırsal turizmin geliştirilmesi hakkında yerel halkın görüşleri. *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(1), 1-17.
- Baykal, F., Emekli, G., Ataberk, E. & Südaş, İ. (2013). Sürdürülebilir turizm yaklaşımıyla dikili ve bergama’yı bütünleştirme potansiyeli. İzmir: Lamineks Matbaacılık.
- Boniface, B. G. & Cooper, C. (2005). *Worldwide destinations: the geography of travel and tourism*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Boyd, S., & Hall, C. M. (2005). Nature-based tourism in peripheral areas: Making peripheral destinations competitive. In C. M. Hall & Boyd, S. (Eds.), *Nature-based tourism in peripheral areas development or disaster?* (pp. 273-280). Clevedon: Cromwell Press.
- Buckley, R. (2003). The practice and politics of tourism and land management. In R. Buckley, C. Pickering, & D. B. Weaver (Eds.), *Nature-based tourism, environment and land management* (pp. 1-6). Wallingford: CABI Publishing.
- Bushell, R. (2003). Balancing conservation and visitation in protected areas. In R. Buckley, C. Pickering & D. B. Weaver (Eds.), *Nature-based tourism, environment and land management* (pp. 197-208). Wallingford: CABI Publishing.
- Canbaba, O. A., Uluğ, H. A., Baykal, F., Emekli, G., Güdücüler, M., Batur, M. ... Kakbulut, G. (2011). Narlıdere’de ekoturizm, sağlık turizmi ve kültür turizmi sektör analizi. İzmir: Bilim Ofset.
- Coghlan, A., & Buckley, R. C. (2012). Nature-based tourism. In A. Holden & D. Fennell (Eds.), *A routledge handbook of tourism and the environment*. London, UK.: Routledge.
- Cohen, E. (1972) Toward a sociology of international tourism. *Social Research*, 164-182.
- Crompton, J. L. (1979). Motivations for pleasure vacation. *Annals of Tourism Research*, 6(4), 408-424. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(79\)90004-5](https://doi.org/10.1016/0160-7383(79)90004-5)
- Çetinsöz, B. C. ve Artuğer, S. (2014). Yabancı turistlerin Antalya’ya tercih etmesinde etkili olan çekici faktörlerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 573-582. <https://www.sosyalarastirmalar.com/>
- Çınar, B. ve Duran, A. (2021). Doğaya bağlılığın doğa yürüyüşlerine katılım motivasyonu üzerindeki etkisi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 754-766. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.691>
- Çıngı, H. (1994). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Basımevi.
- Dann, G. M. S. (1977). Anomie, ego-enhancement and tourism. *Annals of Tourism Research*, 4(4), 184-194. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(77\)90037-8](https://doi.org/10.1016/0160-7383(77)90037-8)
- Demir, C. & Çevirgen, A. (2006). *Ekoturizm yönetimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Diamantis, D. (1999). The concept of ecotourism: evolution and trends. *Current Issues in Tourism*, 2(2-3), 93-122.
- Dizdareviç, S. (2010). Karadağ’ın kuzey bölgesinin ekoturizm arz potansiyelinin değerlendirilmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2022, 15 Şubat). Korunan Alan İstatistikleri. <https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/18/Korunan-Alan-Istatistikleri>
- DPT, Türkiye Turizm Stratejisi 2023, [http://www.izka.org.tr/files/planlarna/-1\\_Ust\\_01cekli\\_Plan\\_Programlar/Turkiye\\_Turizm\\_Strateji.pdf](http://www.izka.org.tr/files/planlarna/-1_Ust_01cekli_Plan_Programlar/Turkiye_Turizm_Strateji.pdf)
- Dunne, G. (2009). *Motivation and decision making in city break travel: The case of Dublin*. Saarbrücken, Germany: VDM Publishing.
- Dülgeroğlu, O. (2021). Termal turizme katılan turistlerin motivasyon faktörlerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 4(2), 684-694.
- Eagles, P. F. J. (1992). The travel motivations of Canadian ecotourists. *Journal of Travel Research*, 31(2), 37. <https://doi.org/10.1177/004728759203100201>
- Eagles, P. F. J. (2003). International trends in park tourism: The emerging role of finance. *The George Wright Forum*, 20(1), 25-57. <https://www.jstor.org/stable/43597834>
- Emekli, G. & Baykal, F. (2011). Opportunities of utilizing natural and cultural resources of Bornova (İzmir) through tourism, The 2nd International Geography Symposium GEOMED 2010, *Procedia Social and Behavioral Sciences* 19, 181-189.
- Erdoğan, S. E. (2017). Seyahat motivasyonunu etkileyen gastronomik unsurlar: İzmir Yarımada örneği (Yüksek Lisans Tezi). Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gnoth, J. (1997). Tourism motivation and expectation formation. *Annals of Tourism Research*, 24(2), 283-304. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(97\)80002-3](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(97)80002-3)
- Godfrey, J. (2011). *The Grass is greener on the other side: what motivates backpackers to leave home and why they choose New Zealand as a destination*. (A Thesis of Master). A thesis Submitted for the Degree of Master of Tourism at the University of Otago Dunedin, New Zealand.
- Güçlü, N. (2001). Stres Yönetimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 91-109.
- Gümüş, N. & Özüpekçe, S. (2009). İlköğretim okulu öğrencilerinin turizme yönelik görüşleri: foça örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (25), 25-34.
- Güngör Özkök, F. & Çoban, Ö. (2009). Ekoturizm mi Ekoterörizm mi? [Bildiri]. 10. Ulusal Turizm Kongresi (Mersin) Bildirileri, 21-24 Ekim 2009, (ss. 591-601), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Hall, C. M., & Boyd, S. (2005). Nature-based tourism in peripheral areas: introduction. In C. M. Hall & S. Boyd (Eds.), *Nature-based tourism in peripheral areas development or disaster?* (pp. 3-17). Clevedon: Cromwell Press.
- Hanqin, Z. Q., & Terry, L. (1999). An analysis of mainland chinese visitors’ motivations to visit Hong Kong. *Tourism Management*, 20(5), 587-594. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(99\)00028-X](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(99)00028-X)
- Higham, J. & Carr, A. (2003). The scope and scale of ecotourism in New Zealand: A review and consideration of current policy initiatives. Fennell, D. A., Dowling, R. K. (Eds.) *Ecotourism Policy and Planning*. Wallingford: CABI.

- Holden, A. (2005). *Tourism studies and the social sciences*. London: Routledge.
- Holden, A., & Sparrowhawk, J. (2002). Understanding the motivations of ecotourists: the case of trekkers in Annapurna, Nepal. *International Journal of Tourism Research*, 4(6), 435-446. <https://doi.org/10.1002/jtr.402>
- <https://dergipark.org.tr/tr/pub/touraj/issue/54951/654750>
- İşci, C. (2021). Doğa temelli turizme katılım motivasyonu ve deneyim doyumunu ilişkisi. *Journal of Yasar University*, 16(64), 1763-1786.
- Johnston, M., & Payne, R. (2005). Ecotourism and regional transformation in northwestern Ontario. In C. M. Hall & S. Boyd (Eds.), *Nature-based tourism in peripheral areas development or disaster?* (pp. 21-35). Clevedon: Cromwell Press.
- Koday, S. & Akbaş, F. (2020). Kırsal turizmin gelişimi ile ilgili olarak yerel halkın algıları: Urla (İzmir) örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2), 689-703.
- Kwan, P., Eagles, P. F. J. & Gebhardt, A. (2010). Ecolodge Patrons' characteristics and motivations: A study of Belize. *Journal of Ecotourism*, 9(1), 1-20.
- Lock, S. (2022, 23 Haziran). Ecotourism Market Size Worldwide 2019-2027. Allied Market Research. <https://www.statista.com/statistics/1221034/ecotourism-market-size-global/>
- Luo, Y., & Deng, J. (2008). The new environmental paradigm and nature-based tourism motivation. *Journal of Travel Research*, 46(4), 392-402. <https://doi.org/10.1177/0047287507308331>
- MacGregor, J. & Roe, D. (2008). Wildlife and Nature-Based Tourism for Pro-Poor Growth. *Natural Resources and Pro-Poor Growth The Economics and Politics* (pp. 105-115), OECD. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264060258-en.?expires=1644854893&i>
- Maslow, A. H. (1943). A theory human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-96. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- McIntosh, R.W., & Goeldner, C. R. (1986). *Tourism: principles, practices and philosophies*. New York: John Wiley & Sons.
- Mehmetoglu, M., & Normann, Ø. (2013). The link between travel motives and activities in nature-based tourism. *Tourism Review*, 68(2), 3-13. <https://doi.org/10.1108/TR-02-2013-0004>
- Mutanga, C. N., Vengesayi, S., Chikuta, O., Muboko, N., & Gandiwa, E. (2017). Travel motivation and tourist satisfaction with wildlife tourism experiences in gonarezhou and matusadona national parks, Zimbabwe. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 20, 1-18. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2017.08.001>
- Nepal, S. K. (2000) Tourism in protected areas The Nepalese Himalaya. *Annals of Tourism Research*, 27 (3), 661-681.
- Newsome, D., Moore, S. A. & Dowling, R. K. (2013). *Natural area tourism: ecology, impacts and management*. Ontario: Channel View Publications.
- Nowaczek, A. M. K. (2009). *Questioning the unquestioned: scale development to assess ecotourist ethics*. (PhD Thesis), Ontario: Waterloo University.
- Oh, H. & Assaf, A. G & Baloğlu, S. (2016). Motivations and goals of slow tourism. *Journal of Travel Research*, 55(2), 205-219.
- Orams, M. B. (1995). Using interpretation to manage nature-based tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 4(2), 81-94. <https://doi.org/10.1080/09669589608667260>
- Önder, A. Ö., Candemir, A. & Kumral, N. (2009). An empirical analysis of the determinants of international tourism demand: the case of İzmir. *European Planning Studies* 17(10), Tourism, Regional Development and Public Policy, 1525-1533.
- Özgül, N. (2011). *Turizm coğrafyası özellikler ve bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitapevi.
- Pearce, P. A., Morrison, M., & Rutledge, J. L. (1998). *Tourism: bridges across continents*. Sydney: McGrawHill.
- Pearce, P. L., & Caltabiano, M. L. (1983). Inferring travel motivation from travelers' experiences. *Journal of Travel Research*, 22(2), 16-20. <https://doi.org/10.1177/004728758302200203>
- Polat, A. T. (2006). Karapınar ilçesi ve yakın çevresi peyzaj özelliklerinin ekoturizm kullanımları yönünden değerlendirilmesi üzerine bir araştırma (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- R Core Team (2020). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. URL <https://www.R-project.org/>.
- Räikkönen, J., Grénman, M., Rouhiainen, H., Honkanen A., & Sääksjärvi, I. E. (2021). Conceptualizing nature-based science tourism: a case study of Seili Island, Finland. *Journal of Sustainable Tourism*, 1-19. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1948553>
- Rosseel, Y. (2012). Lavaan: An R package for structural equation modeling and more. Version 0.5–12 (BETA). *Journal of Statistical Software*, 48(2), 1-36. <https://doi.org/10.18637/jss.v048.i02>
- Russell, R., Thomas, P., & Fredline, E. (2005). Mountain resorts in summer: defining the image. In C. M. Hall & S. Boyd (Eds.), *Nature-based tourism in peripheral areas development or disaster?* (pp. 75-90). Clevedon: Cromwell Press.
- Saarinen, J. (2005). Tourism in the northern wildernesses: Wilderness discourses and the development of nature-based tourism in northern Finland". C. M. Hall & S. Boyd (Eds.), *Nature-based tourism in peripheral areas development or disaster?* (pp. 36-49). Clevedon: Cromwell Press.
- Sağlam, M. C. & Kömürçü, S. (2021). Bisiklet etkinliği katılımcılarının motivasyonları ve ilgilenimleri: İzmir ili üzerine bir çalışma. *Journal of Yasar University*, 16(63), 1355-1372.
- Sarıbaş, Ö. (2015). Turistlerin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarını etkileyen unsurlar: Antalya ve İzmir örneği (Yüksek Lisans Tezi). İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Sindiga, I. (1999). Alternative tourism and sustainable development in Kenya". *Journal of Sustainable Tourism*, 7(2), 108-127.
- Smith, V. L. (Ed.). (1989). *Hosts and guests: The anthropology of tourism* (2nd Edition). Philadelphia, PA: University of Pennsylvania Press.
- Temurçina, K. ve Tozkoparan, U. (2020). Yerli turistlerin Salda Gölü'ne yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 97-115. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/touraj/issue/54951/654750>

- Tırıl, A. (2006). Göller bölgesi'nin kuş gözlem potansiyeli [Bildiri]. Nazmi Avcı (Ed.). 2. Ulusal Eğirdir Turizm Sempozyumu Bildirileri, 9-12 Kasım 2006, (ss. 265-273), Eğirdir/Isparta, Ankara: Nobel Yayın.
- UNWTO (2022, 25 Şubat). <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2021-01/210128-barometer-en.pdf?Ga11QTYG.Ky9LDZ2tDKc.iRZkinJeuH>
- Weaver, D. (1998). Ecotourism in the less developed world. Wallingford: CABInternational.
- Weaver, D. B. (2008). *Ecotourism*. Milton, Queensland: Wiley Australia.
- Wight, P. A. (2001). Ecotourists: Not a homogeneous market segment. In D. B. Weaver (Ed.) *Encyclopedia of ecotourism* (ss. 37–62). New York: CABI.
- World Travel & Tourism Council (WTTC) (2019). The economic impact of global wildlife tourism: Travel and tourism as an economic tool for the protection of wildlife. Available at: <https://travesiasdigital.com/wp-content/uploads/2019/08/The-Economic-Impact-of-Global-Wildlife-Tourism-Final-19.pdf>
- WTO (2001). The British Ecotourism Market. <https://www.e-unwto.org/doi/epdf/10.18111/9789284404865>
- Yıldırım, T. (2012). Doğu Akdeniz'de ekoturizm potansiyelinin çevre düzeni planlarıyla yönetimi (Adana İli Kıyıları Örneği)". [Bildiri]. 1. Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu "Bölgesel Destinasyon Yönetimi" Bildirileri, 20-22 Nisan 2012, (ss. 63-80), Adana: Çukurova Ofset Matbaacılık.
- Yılmaz, H. (2016). Afyonkarahisar'da doğaya dayalı turizm türlerini tercih eden bireylerin profillerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6(2), 58-64. <https://acikerisim.aku.edu.tr/xmlui/handle/11630/7792>
- Zağralı, E. & Akbaba, E. (2015). Turistlerin destinasyon seçiminde rol oynayan bir etken olarak yerel mutfaklar: İzmir Yarımadası'nı ziyaret eden turistlerin algılamaları üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism Theory and Research*, 1(2), 131-143.
- Zhang, L. (2006). The UK as a destination choice for Chinese tourists: An analysis of tourist motivation factors. (Phd Thesis). Nottingham University, Tourism and Travel Research Institute, Nottingham.
- Ziffer, K. (1989, October). Ecotourism: The uneasy alliance. prepared for Conservation International, Oct. 27, 1989. Washington, DC.

